Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...элнай 1921 оной ...ын 21-һээ гарана. | № 133 (18456) | 1990 оной июниин 10, воскресени | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ХЭБЛЭЛЭЙ ЭРХЭНҮҮД БА СҮЛӨӨНҮҮД ТУХАЙ

...ба олониитэдэ мэ...е дэлгэрүүлэн та...бусад хэрэгсэлнүүд ...ин проектые хоёр...аар СССР-эй Вер...эй гурбадахи сес...н 8-най заседани ...н хэлсэбэ.

...эрхые хэтэрүүлжэ ...байһан тухай статья ...халуун үгэ буляал...хоён палатануудай ...дани дээрэ болоо. ...убиин ажабайдал...сахын, тэдэнэй нэ...бэ һэшхэлдэ халдахын тула олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүдые ашаглажа болохогүй гэжэ депутат **Р. А. Медведев** мэдүүлхэдээ, энэ статьяе проект сооһоо гаргаха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Хүмүүжүүлгын ажал ябуулхадаа, хэблэл хүндэ хүшэр байдалда ороходоо болохо гэжэ тэрэ хэлээ. Гэбэшье тэрэнэй иимэ һанал бодолые олонхи депутадууд дэмжэбэгүй. Хүнэй аша туһа, тэрэнние хамгаалга түрүүшын ээлжээндэ табигдаха ёһотой. Энээн тухай ходо мартажархидаг гээшэбди.

Тиимэһээ энэ статья хубилгагдаагүй, түрүүшын найруулгаар баталагдан абтаа.

Зарим нэгэн эрхэтэндэ олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүдые байгуулха эрхэ олголго тэдэниие харюусалгагүй болгоходоо магадгүй. Ушар иимэһээ ехэ мүнгэ зөөритэй гү, али гадаадын оронуудһаа мүнгөөр һомологдодог хүнүүд эдэ хэрэгсэлнүүдэй бодото эрхэтэд болохо байна бшуу.

Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүдые мафи болон «һүүдэртэ» экономико болгуулха ёһогүйбди гэжэ депутат **П. И. Коньков** хэлэбэ.

Гэбэшье бусад депутадуудые айлгажа шадабагүй. Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүдэй ниитын-аюултай ажал ябуулгатай тэмсэхын тула хуулиин проект яһала ехэ арга хэрэгсэлнүүдые хараална бшуу. Энэнь хадаа яла тохолго, эрхэ сүлөөнь хаһалга, хэблэлэй органуудые хааха арга боломжо гэхэ мэтэ болоно.

Депутадууд **А. А. Ярошинская, В. А. Челышев, В. Д. Юдин** болон бусад энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа. Үзэмжэдэ табигдаһан документ хадаа тэрэниие бэлдэһэн комитедүүдэй, комиссинуудай үгэеэ ойлгоголсолгын аша үрэ болоно гэжэ депутадууд Хэблэл тухай Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэхэдээ, ниитэ нэгэн һанал бодолтой байһанаа мэдүүлээ.

Зарим статьянуудта заһабаринууд оруулагдаба.

Журналистын эрхэнүүд ба уялганууд тухай статьяе зүбшэн хэлсэхэдээ, энэ хадаа олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ гол хүсэн болоно, тэрээнгүйгөөр газетэ гаргагдаха аргагүй гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Зарим статьянуудаар дуугаа үгэлгэ сессиин хүдэлмэриин ээлжээтэ үдэртэ болохо. Палатануудай хамтын заседани вторнигто, июниин 12-то, үнгэргэгдэхэ юм.

(ТАСС).

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд

...ДОРХОЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ҮДЭР

...дуугаа үгэлгын спи...ын тула нютаг ню...путадай бүлэгүүдэй ...Верховно Соведэй ...й гэшүүдэй канди...е зүбшэн хэлсэлгэ ...удэшэ орой боло...эгдөө. Тиимэһээ ...Арадай депутадуу...съездэ хабаа...ниин 8-най үглөө...ин дээрэ списогые ...одохсоһон байгаа. ...хэлгын үедэ хэдэн ...нуудай списогтэ ...хүнүүд һэлгэгдэ...хүнүүд өөһэдөө ...дэбжүүлһэн, кан...удаа болюулһан ...энэй ушар шалта...аб янза юм.

...Димитровой нэрэм...кузнецкын шахтада ...аюул усал орон ...ниитын-политическэ ...байдалые улам ...эй болгобо гэжэ ...дэбжүүлэгдэһэн ...М. **Тулеев** мэдээсэ...хүнүүд аюул усалда ...бүгэдэ саг үргэлжын ...ури дээрэ Россин ...н хүдэлмэридэ ха...а намда олгоногүй ...хэлэбэ.

...Кузбасста бэшэ, ха...республика дотор хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоһонһоо уламжалан, үгэ хэлэгшэ иимэ дурадхал оруулба: Нэгадэлээ бэхижүүлхэ, эрхэтэн ёһоор үгэеэ ойлгоолсохо уряатайгаар Түбэй телевиденеэр Россин Федерациин эрхэтэдтэ хандахыень РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельциндэ даалгаха. Энэ дурадхалыень съезд һайшааба.

Тоололгын комиссиин дуугаа үгэхын тула бюллетеньнүүдые бэлдэжэ байха үедэ депутадууд тодорхой хэрэгүүдые бэелүүлһэн байгаа. Россин Федерациин гүрэнэй дулдыданги бэшэ байдал тухай декларациин проектые съезд хаража үзэхэдөө, тэрэ үшөөл гүйсэд һаин бэшэ байна гэжэ тоолоод, документые заһахыень бусаагаа. Июниин 8-да депутадууд тэрээндэ дахинаа бусаба. Пермиин гүрэнэй университедэй декан **О. И. Тиунов** редакционно комиссиин үмэнэһөө үгэ хэлэхэдээ, хэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсээ.

Декларациин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ 400 гаран депутат хабаадаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тэдэнэр 200-гаад дурадхалнуудые оруулаа. Эдэнэй горитой хубинь депутадай бүлэгүүдэй үмэнэһөө хэлэгдэһэн байгаа. Тэрээнһээ гадна, декларациин үшөө табан проект комиссида оробо.

Бүхы дурадхалнууд нарииваар шэнжэлэгдэжэ, али бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэгдээ. Үгэ хэлэгшэ эдэнэй зариманднь тоггоо. Дурадхалнуудай ехэнхи хубинь документын гол бодолой асуудалнуудта хабаатай байна. Эдэ бүгэдэ автономито эмхидэлнүүдэй дулдыданги бэшэ байдалай, гүрэн түрын эрхын, хуулита эрхэ ба уялгын асуудалнууд, РСФСР-эй тэдэнэй харилсаануудай гол ёһонууд, Союзай бүридэлдэ РСФСР-эй, тэрэшэлэн РСФСР-эй бүридэлдэ автономито эмхидэлнүүдэй дулдыданги бэшэ байдалые политическэ, хуулиин ба экономическа талаар лаб хангалганууд болоно.

Дурадхалнуудай ехэнхи хубинь проект соо хараада абтаба. Жэшээнь, хуули ёһото гүрэн болохо Россин Федерациин мүнөөнэй байдалые зүбөөр тодорхойлхо шухала гэһэн дурадхал зарим депутадуудһаа ороһон байгаа. Энэ ажаглалтань анхарал татана гэһэн тобшололдо комисси хүрэжэ ерэбэ. Тиимэһээ проектын мүнөөнэй вариант шэнэдхэгдэһэн, ССР Союзай бүридэлдэ демократическа хуули ёһото гүрэниие байгуулхые шиидэхэй байһан тухай эндэ хэлэгдэнэ. Иимэ найруулга бодото байдалые зүбөөр харуулха, саашадаа республикын эршэмтэй хүгжэлтые харуулха арга олгохо байна.

Россин дулдыданги бэшэ байдалые лаб хангалгые бэхижүүлхэ асуудал депутадуудай зүрхэ сэдьхэлые ехээр ханаана гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхалнуудые шэнжэлхэдээ тобшолбо. Шэнэдхэгдэһэн гү, али Союзай шэнэ хэлсээнэй үндэһэ һуури дээрэ ССР Союзтай Россин Федерациин харилсаа тогтоохо хараа бодолые тэдэнэр тодо наринаар найруулхые дурадхаһан байгаа. Энэ һанал бодол декларациин проектын олохон пунктнууд соо найруулагдаа.

ССР Союзай бүридэлһөө РСФСР-эй гараха эрхэ тухай асуудал хани халуун үгэ буляалдаата хөөрэлдөөндэ үнгэрбэ. ССР Союзай үндэһэ һуури болодог РСФСР мэтын тиимэ республика эрхэ сүлөөтэйгөөр гараха эрхэтэй байха ёһогүй гэжэ зарим депутадууд дурадхаа. Комиссиин һанамжын ёһоор, Союзай бүридэлһөө республикын гараха эрхэ дулдыданги бэшэ байдалай гол зүйл болоно. Энэ асуудалаар үгэ хэлэгшэ түүхэтэ тайлбарилта хэбэ. Союзһаа республикын гараха эрхэ 1922 оной Союзай хэлсээн дотор соносхогдоо һэн. Саашадаа бүхы Совет Конституцинууд тэрэниие баталһан байгаа. Мүнөөнэй декларациин проект соо энэ дүримые сахиха гээшэ дулдыданги бэшэ байдалые лаб хангаха гэһэн удхатай гэжэ комисси тоолоно.

Автономито эмхидэлнүүдэй хуулита эрхэ ба уялга тухайда, Россин Федерацида тэдэнэй оролгын гол ёһонууд тухай, республикын зургаануудтай харилсаанууд тухай асуудалнуудта үгэ хэлэгшэ онсолон тогтоһон байгаа. Эдэ автономито эмхидэлнүүдэй арадуудай өөһэдөө өөһэдыгөө сүлөөтэйгөөр тодорхойлһоной үндэһөөр автономито республиканууд, автономито областьнууд, автономито округууд РСФСР-эй бүридэлдэ ородог гэжэ декларациин дурадхагдаһан проект соо бэшэгдэнхэй.

Хоёр хараа шэглэлээр ондо ондоо вариантнууд дурадхагдаа.

Декларациин проектые үндэһэ һуури болгожо абаад, депутадууд энэ документые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

Декларациин проектые үндэһэ һуури болгожо абалга съездын үрэ түгэсөөр хүдэлхэ аргатай байһые тодо хурсаар элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ үгэ хэлэгшэд сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ. Депутадууд **М. А. Александров** (Ленинград), **А. Л. Голвин** (Москва), **Ю. М. Слободкин** (Московско область), **У. Е. Темиров** (Карачаево-Черкесск) энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

Ороһон, ажаглалтануудые, дурадхалнуудые шэнжэлжэ, тэдэниие хараада абан проектыень заһажа, ерэхэ неделидэ съездын заседани дээрэ табихыень түрүүлэгшээр һуугша **Б. Н. Ельцин** редакционно комиссида даалгаба.

Удаань депутадууд-аграрнигуудай бүлэгэй бэлдэһэн элидхэлые съезд шагнаһан байгаа. **А. Г. Назарчук** (Алтайн хизаар) элидхэл хэбэ. Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгын хүшэр хүндэ байдалай ушар шалтагаанууд элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэгдээ. Хүдөө нютагуудһаа хүн зоной хото городууд руу нүүлгые зогсоохо гээшэ шухала асуудал болоно. Тиигэжэ хүнэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал байгуулха.

АПК-е хүгжөөхэ хараа бодолые депутадууд-аграрнигуудай бүлэг бэлдэһэн байгаа.

Удаань элидхэлшэ олон тоото асуудалнуудта харюусаба. Депутат **И. А. Алтухов** (Горький) олон ондоо гол хараа бодолой дурадхалнуудые оруулаа.

(ТАСС).

Великобританиин Премьер-министрэй ерээд байһан тухай

М. С. Горбачев болон М. Тэтчерэй уулзалганууд мүнөөнэй уласхоорондын политикын хэлбэришэгүй, эгээл шухала зүйл болоно. Совет-британиин харилсаанай түүхэдэ шухала хэрэгэй Советскэ Союзда үнгэргэгдэжэ байһантай — «СССР-тэ Великобританиин үдэрнүүдэй» нэзгдэһэнтэй дашарамдуулан, Британиин Премьер манайда айлшаар бууба. Энэ уулзалга уласхоорондын байдалай хүгжэлтын тон харюусалгатай хаһада болобо.

Канада болон Холбоото Штадуудаар ябажа ерэһэн тухайдаа СССР-эй Президент М. Тэтчертэ мэдээсээ. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатайгаар дүүрэһыень тэдэнэр хоюулаа зааба. Эндэ болоһон уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүд бүхы Европодо, дэлхэй дээрэ бүтэмжэтэй һайн хүгжэлтые хангаха арга олгохо байна.

Варшавска Договорой Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөн тухай М. С. Горбачев хөөрэбэ. Энэ зүблөөн шэнэ шэнжэтэй байба. Шэнэ эрхэ байдалтай тааралдуулан, Варшавска Договорой эмхиие хубилгахые хараалжа байһанаа тэрээндэ хабаадагшад мэдүүлээ.

Германиин асуудалда, Германиие нэгэдүүлгын гадаадын зорилгонуудта ехэ анхарал хандуулагдаа.

Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд тушаа хэлэхэ болоо һаа, Европодо юрын буу зэбсэгүүд, зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай хэлсээн ниитэ Европын гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар энэ жэлдэ баталагдан абтаха ёһотой гэжэ хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ. Германиие нэгэдүүлгын гадаадын зорилгонуудые тааламжатайгаар гуримшуулан хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа хандуулха шухала.

Хубилган шэнэдхэлгэ хадаа М. С. Горбачев болон М. Тэтчерэй хоорондохи харилсаануудта тогтоогдоһон һанамжануудаа хэлсэлгын гол темэ болоһон байгаа. Энэ удаада тэрэнэй үндэһэн шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

М. Тэтчер Литвагай байдалаар, юрэнхыдэнь Прибалтикадахи байдал тухай асуудалаар һонирхоһон байна.

* * *

М. С. Горбачев, М. Тэтчер хамтын пресс-конференци үнгэргэбэ.

* * *

Энэ үдэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков Великобританиин правительствын толгойлогшотой уулзаба. Һанамжануудаа хэлсэхэдээ, общественно политическэ ба экономическа хүгжэлтын орёо шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хоёр талын дүй дүршэлые сасуулан хаража үзэхэ шухала гэжэ тоолобо.

М. Тэтчер СССР-эй экономикын үндэһэн шухала асуудалнуудаар һонирхожо байһанаа харуулаа, хубилалтануудые бэелүүлхэ талаар совет хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгаяа залан сэхээр бэелүүлдэг байһые үндэрөөр сэгнээ.

Элдэб һалбаринуудта ажахын ажал ябуулгада удаан болзорой хүсэн түгэс түлхисэ үгэхэ ёһотой совет экономико хубилган шэнэдхэлгэдэ хандасануудайнгаа олон ондоо байһан тухай Н. И. Рыжков хөөрэбэ.

* * *

1991—2000 онуудта СССР-эй ба Великобританиин правительствануудай хоорондохи экономическа, промышленна харилсаа хүгжөөлгын программада, СССР болон Великобританида соёлой түбүүдые байгуулха, тэдэнэй ажал ябуулгые эрхилхэ тухай правительстванууд хоорондын хэлсээндэ, экономико эрхилхэ талаар кадрнуудые бэлдэлгэдэ харилсаанай правительстванууд хоорондын программада Н. И. Рыжков, М. Тэтчер гараа табиба.

* * *

М. Тэтчер СССР-эй оборонын министр Д. Т. Язовтай уулзаа.

* * *

М. Тэтчер Моссоведэй Түрүүлэгшэ Г. Х. Поповтой мүн лэ уулзаһан байгаа.

* * *

Великобританиин правительствые толгойлогшо Кремлиин ханын дэргэдэхи Танигдаагүй солдадэй хүүр дээрэ венок табиба.

(ТАСС).

АКАДЕМИИН ШТАБ ҺУНГАГДАА

СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин хамтын суглаан Москвада дүүрэбэ. Медицинын эрдэмэй штабай хүтэлбэрилхы зургаанууд тэрээн дээрэ һунгагдаһан байгаа. Президентые һунгагшадал адли, һунгалта хэдэн кандидатурын үндэһэ һуури дээрэ үнгэргэгдөө.

Нюусаар дуугаа үгэлгын дүнгүүдээр СССР-эй АМН-эй академигууд Ю. Ф. Исаков, Ф. И. Комаров вице-президентнүүдээр һунгагдаа. СССР-эй АМН-эй академик Д. С. Саркисов ахамад эрдэмтэ секретаряар дахинаа һунгагдаба.

СССР-эй АМН-эй президиумэй гэшүүд һунгагдаһан, клиническэ медицинын, медико-биологиин эрдэмэй, гигиенын, микробиологиин, эпидемиологиин отделенинүүдэй академигууд-секретарьнар баталагдаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ОБКОМДО

Үсэгэлдэр партиин обкомдо Улаан-Үдэ хотын дээдэ һургуулинуудай багшанар, Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэд, сугларжа, манай республикаһаа һунгагдаһан КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудтай уулзажа, «түхэреэн стол» үнгэргэбэ. Эндэ КПСС-эй ЦК-гай Платформын, партиин Уставай проектнүүдэй гол шухала асуудалнуудаар, партиие хубилган шэнэдхэлгын арга замууд тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болобо.

Түс уулзалгада КПСС-эй обкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ хабаадалсаа.

БУРЯАДАЙМНАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД МОСКВА МОРДОБО

Байгша оной июниин 11-һээ 13 болотор Эхэ ороноймнай ниислэл хотодо Аграрнигуудай бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд боложо үнгэрхэнь гэжэ урид газетэдээ мэдээсээ һэмди. Эндэ СССР-эй Аграрнигуудай холбоон байгуулагдажа, Устав, Программань баталагдан абтаха байна.

Үнэн дээрээ автономито республиканудта, хизаар, областьнуудта, мүн территориальна бусад бүридэлнүүдтэ июниин 11 болотор иимэрхүү съезд, конференцинүүд үнгэргэгдэжэ, тэндэ Бүхэсоюзна съездэ делегадууд һунгагдахаһаа гадна Аграрнигуудай Программа, холбооной Уставай проектнүүд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, заһабари, нэмэлтэнүүд оруулагдаха байгаа. Теэд манай республикада энэ үедэ хабарай таралгын, малай үбэлжэлгын шиидхэхы хаһын түлэг үнгэржэ байһанһаа уламжалан, энэ хэмжээнүүд хойшолуулагдаа һэн. Аграрнигуудай бүхэсоюзна нэгэдэхи съездын делегадуудые колхоз, совхозуудай, эдеэ хоолой продуктнуудые болбосоруулан буйлуулха промышленностиин ажалша коллективүүдһээ сэхэ дэбжүүлжэ һунгаха шиидхэбэри абтаа юм. Тиин республикын колхоз, совхозуудай, мүн эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай олон коллективүүдэй суглаан дээрэ аграрнигуудай Бүхэсоюзна нэгэдэхи съездын делегадаар бүхыдөө 12 түлөөлэгшэ һунгагдаһан байна. Хэд бэ гэбэл, Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой директор А. Б. Бугатов, Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой түрүүлэгшэ А. Н. Жилин, Улаан-Үдын мяханай комбинадай шубуу үүсэлдэг цехэй начальник Г. Н. Карнаушенко, республикын агропромсоюзай соведэй түрүүлэгшэ Н. Н. Найданов, Хоринын районой Хүрбын совхозой арендна бригадын бригадир В. П. Обороев, шубуу үсхэбэрилдэг «Бурятское» нэгэдэлэй генеральна директор А. В. Пахеев, Түнхэнэй районой Саянай совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ С. М. Пермяков, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Ш. Э. Раднаев, Зэдын районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном В. В. Тюрюханов, Зэдын АПО-гой түрүүлэгшэ Ю. А. Фомин, Захааминай районой Хамниин совхозой директор В. Б. Цоктоев, гүрэнэй-кооперативна «Бурятскмолагропром» нэгэдэлэй генеральна директор К. М. Шурыгин гэгшэд республикын аграрнигуудые түлөөлжэ, съездын хүдэлмэридэ хабаадалсахаар мүнөөдэр Москва хото мордобо.

Буряад ороноймнай аграрнигуудай эмхидхэн байгуулгын нэгэдэхи съезд Бүхэсоюзна энэ хуралдаанай һүүлээр эмхидхэгдэжэ үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

УҺАЛЬҺАНАЙ ЗЭРГЭЭР УРГАСА АБТАХА

Хоринын районой Үдын совхозой Хүйтэн-Булагта «Фрегат» түхэлэй уһалууриин гурбан түхеэрэлгэ үдэр, һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Энэ түхеэрэлгые дүй дүршэлөөр баян механизатор Михаил Спиридонович Черных һээдгүйгөөр, ашаг үрэтэйгөөр ашагладаг байха юм.

Эдэ техникэ мүнөө 210 гектарта таригдаһан тэжээлэй ургамалнуудые амидаралта уһаар ундалуулна. Энэ нүхэрнай эндэ арбаад үдэрэй туршада хүдэлжэ байна. Тэрэ зунай һарануудай хугасаа соо энэ талмайгаа 7—8 дахин уһалжа, баян ургаса ургуулжа абахаар хараална.

Е-Д. МАНЗАЕВ.

Мүнөөдэр — Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ХҮНДЭШЬЕ ҺАА, АЖАЛНАЙ ХҮНДЭ ТУҺАТАЙ

ТАБАН ЖЭЛ: ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ

...д нэхэгшэб. Һургуули дүүргээд, 31 ...аана нарин сэмбын комбинадта хү...ерээ һэм. Тэрэ гэһээр бүд нэхэгжаллажа байнаб. Олон жэлнүүдэй ...а нэгэ мэргэжэлээрээ хүдэлхэдөө, ...н ажалай хэды хүшэр хүндэ байһа...ын ойлгогдоо юм бээзэ.

...ье эдэ жэлнүүдэй туршада дүй дүр...мүлижэ, ходо һайнаар хүдэлхые ...жоб. Юу хэлэхэб, бүхэли халаанай ...а хүл дээрээ ото һэтэ ябажа, ста...ые хүдэлгэхэдөө, ехээр эсэгдэдэг ...Тиин ажалдаа дадахадаа, һурамхи, ...болгододог юм. Элдэб бүд нэхэ...лада, гоё шэнгеэр һанагдаха. Ямар...жал хэхэдээ, тэрээндээ дурлаха хэ...а юм. Иигэжэ дурлаһан хадаа энэ ...элээрээ ото хүдэлөөб гэжэ һанадаг...

...эриин нормын ёһоор, бүд нэхэлгын ...станок хүн бүхэн ашаглаха ёһотой. ...дүршэл шадабаритай болоһон хүдэл...эд 6—7 станок бүтээсэ ехэтэйгээр ...дэг юм. Мүн бишье олон жэлэй ху...соо нормоһоо үлүү станогуудые хү...б. Энээнэй ашаар һүүлэй хэдэн та...элэй түсэбтэ даабаринуудые болзор...урид дүүргэдэг байгааб. Арбан хо...табан жэлэй даабари мүн лэ урид ...гэдэбэ. Бусад хүдэлмэрилэгшэдшье ...амжалтатай. Бүд нэхэгшэдэй дутал...байһан үедэ үлүү олон станогуудые ...эдэ, комбинадта туһа нэмэри боло...йна. Тэдэнэрэй салин хүлһэн буса...а һурөггүй дээгүүр юм.

...ше иимэ олон станок дээрэ ажал...хүнэй бэеын элүүртэ, тамир шадалда хэзээшье муугаар нүлөөлнэ. Юуб гэхэдэ, эрдэмтэд бэе махабадай арга боломжые тооложо, шэнжэлжэ үзөөд, иимэ нормо тогтооно ха юм. Гадна бүд нэхэлгэ хүнэй бэеын элүүртэ муугаар нүлөөлдэг үйлэдбэринүүдэй тоодо ороно. 20 жэлэй туршада таһалгаряагүй бүд нэхэгшээр хүдэлһэн хүн 50 наһатайдаа амаралтада гараха эрхэтэй. Ганса манай комбинадта бэшэ, ороной текстильнэ бусад предприятинуудта олон станогуудые хүдэлгэгшэд бии юм.

Дүтэрхы олон предприятинуудаар ябажа харахада, манай комбинадта ажаллаха эрхэ байдал бараг һайн гэжэ һанахаар. Үнэхөөрөө суббстын, амаралтын үдэрнүүдтэ хүдэлхэеэ болёобди. Бусад фабрикануудтай сасуулхада, эндэмнай шэнэ, бүтээсэ ехэтэй станогууд тодхоотой. Гэбэшье ажаллаха эрхэ байдалые һайжаруулхаар бүхы юумэн хэгдээ гэхын аргагүй ааб даа. Хүдэлмэримнай үшөөл хүндэ байһаар. Энээнһээ боложо, мэргэжэлэй училищи дүүргэһэн хорёод басагадай оройдоол хоёрынь жэлэй һүүлээр үлэһэн байдаг. Тэдэнэр ушар шалтагаанаа хэлэхэдээ, ажаллахань хүндэ хүшэр гэжэ хэлэдэг байна.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда хүдэлхэдөө, манай комбинадай коллектив технико-экономическа дүнгүүдээ һайжаруулаа. Баталһан хэлсээнэй ёһоор продукци худалдаха түсэбөө дүүргэжэ, ашаг олзо ехээр абажа эхилээ. Тиигэжэ үйлэдбэриин, социальна асуудалнуудые шиидхэхэ арга боломжо олгогдоно. Мүнөө компьютернүүдые абажа, бүхы цехүүд соо тодхожо эхилхэнь. Саашадаа шэнэ станок, түхеэрэлгэнүүдые абажа, ажаллаха эрхэ байдалые һайжаруулаа һаа, эрхим бэлэй. Шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ түсэбэй ёһоор энэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай. Ашаг олзо ехээр абаһанай ашаар табан жэлһээ үлүү хүдэлһэн хүнүүдтэ мүнөө түрүүшынхиеэ 15-дахи салин хүлһэн түлэгдэбэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ һайн шанартай бүд нэхэхын тула комбинадай инженернүүд, технологууд, хүдэлмэрилэгшэд, горитой оролдолго гаргана. Зарим бүднай выставкэ, хараалга дээрэ һайшаагдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм. Энээнэй түлөө бүлэг хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шанда хүртөө бэлэй. Тэрэ тоодо манай бригадир Д. Лобик хүртэлсэһэн юм. Теэд бидэнэрэй нэхэһэн энэ бүд нютагай дэлгүүртэ юундэ тон хомор гээшэб гэжэ хүн асууха дүүрэн эрхэтэй. 100 процент гүрэнэй захилтай байхадаа, нэхэһэн бүдөө ондоо тээшэнь эльгээхэ болонобди. Гэбэшье нютагтаа үлөөхын тула юумэн хэгдэнэгүй гэхын аргагүй. Түсэбһөө гадуур нэхэгдэһэн бүднай нютагтамнай үлэнэ. Тиимэһээ продукци элбэгээр гаргахын тула үйлэдбэриие үргэдхэхэ, камвольно утаһа ээрэдэг цех бариглахаар хараалагдана. Эдэ бүгэдэ тушаа комбинадай ажалша коллективэй совет дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Энэ асуудал түргэн шиидхэгдэхэ гээд һанагдана.

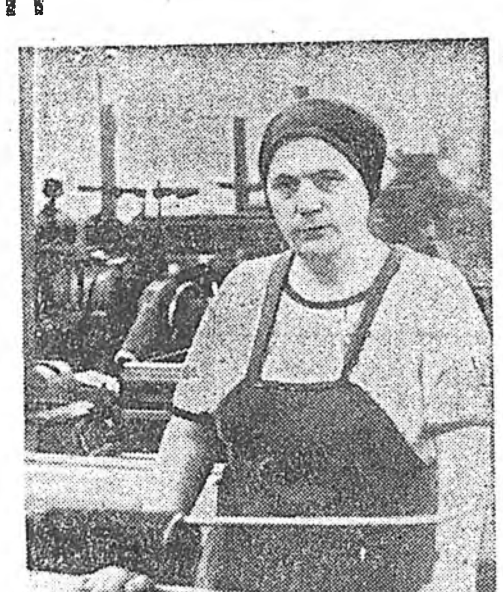

В. ФЕДОСЕЕВА,
нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ, Ажалай Алдар Солын II, III шатын орденто.

...уряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

...бүридэ автомат арга хэ...талаар габьяатай бай...түлөө республикын ...Соведэй Президиум ...ын нарин сэмбын ком...ахамад инженерэй ор...нүхэр **Дягилев** Алек...ивановичта «**Буряадай габьяата инженер**» ...нэрэ зэргэ олго...

...наришулгын талаар ...габьяатай байһанайнь тү...ядай АССР-эй Вер...Соведэй Президиум ...ын нарин сэмбын ...дай слесарь **Федорен**...димир Викторовичтэ ...**АССР-эй габьяата наришулагша**» гэһэн ...нэрэ зэргэ олгобо.

* * *

...бэридэ үндэр үрэ дүн...түйлаһанайнь, оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** иимэ нүхэдые шагнаха гэбэл:

Кечина Анна Ананьевнае — Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай түхеэрэлгын хэрэгсэлнүүдэй оператор.

Ранжилова Сыбикжап Михайловнае — Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын оёдолой цехэй бригадир.

* * *

Республикын партийна болон совет органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгээр хүдэлмэрилһэнэйнгөө, ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө нүхэр **Шомоев** Клим Кириллович Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

АМЖАЛТААР УГТАБА

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын коллектив мэргэжэлэйнгээ һайндэрые угтуулан, социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн ажаллаба. Фабрикын бүхы цехүүдэй, участогуудай, бригадануудай коллективүүд энэ мүрысөөндэ хабаадажа, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэбэ. Байгша оной эхинһээ дэлгэрһэн ажалай энэ урилдаанда бусадһаа оло дахин шалгараһан коллектив илаһанда тоологдохо юм.

Һүүлэй дүнгүүдэй ёһоор гол цехүүдэй дундаһаа эсхэлгын цехэйхид түрүүлбэ. Жэлэй эхинһээ даабаринуудаа һара бүри дүүргэнэ. Хамһабариин цехүүд сооһоо түбэй механическа мастерскойн коллектив шалгарна. Оёдолой цехэй Т. Н. Свободина Л. В. Зайцева, нэхэлгын цехэй В. И. Хайдапова, эсхэлгын цехэй Л. И. Драгобужова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд бригадануудай дунда эрхимлэнэ. Эрхим хүдэлмэрилэгшэдые тодоруулха зорилготойгоор цех бүхэндэ конкурснууд үнгэргэгдэжэ байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада эдэ конкурснууд ехэ нүлөө үзүүлээ.

Е. РУДЧЕНКО,
фабрикын социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

Үдэр бүхэнөө—үндэр ургасада

ЗОРИЛГОНУУД ХАРААЛАГДАА

«Пригородный» совхозой овощ ургуулагшадай үйлэдбэриин суглаан һаяхан болежо үнгэрбэ. Энэ суглаан дээрэ ажахын огородой эдеэ ургуулагшадай урда ехэ зорилгонууд табигдаһан байна. Жэшээлбэл, тэдэнэр 130 гектар дээрэ капуста, 20 гектарта помидор, 20 гектар талмайда куузикугай рассада, мүн тэды шэнээн гектар дээрэ куузику тарихаар хараална. Тиихэдээ уһалалгада онсо анхарал хандуулагдаба.

Ажахын ахамад агроном Иван Назаровай мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ һарын тэнгээр нуга сабшалан ундалуулагдахаяа болихо юм.

Рассада һуулгаха хэрэгтэ баһал анхарал хандуулагдаһан байна. Совхоз рассада һуулгадаг 6 машинатай. Хэрбээ эдэ техникын эбдэрэнгүй һайнаар хүдэлгэгдөө гээшэ һаань, эдэнэр капустынгаа рассадые хүдэлмэриин 18 үдэрэй хугасаа соо тарижа дүүргэхээр түсэблэнэ.

Тиимэһээ энэ орёо техникые ашаг үрэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэ ажахын ахамад инженер Н. Музеев өөрынгөө һанамжа оруулаа. Һүүлээрнь совхозой директор Петр Шунков эндэ хүдэлхэ һургуулиин һурагшадта анхаралаа хандуулха, тэдэнэрэй түлбэриень ондоо болгон хубилгаха тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Н. ДАМБАЕВ.

Ивалгын район.

Мүнөөдэр — Хүнгэн промышленностиин худэлмэрилэгшэдэй үдэр

ҮЙЛДЭБЭРИ УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

Хүн зоной социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүнгэн промышленность ехэ ашанүлөө үзүүлдэг. Юрэ хэлэбэл, текстильщигүүд, оёдолшод, гуталшад, трикотажнигуудай үйлэдбэрилhэн продукци хүн бүхэндэ харанабди. Манай ажал тэдэнэртэ баяр асарна, заримдаа голхоруулнашье. Тиимэhээ бидэнэрэй нэхэhэн бүд, ээрэhэн утаhа худалдан абахадаа, баяртай байхынь тула hэйн шанартай продукци үйлэдбэрилэн гаргаха ёhотойбди. Худэлмэришэдэй, инженернүүдэй, технологуудай эрдэм мэдэсэhээ, дүршэл, шадабариhаа продукциин шанар дулдыдадаг ха юм. Ажахын тоосооной гуримаар худэлжэ байhан эрхэ байдалда, дэлгүүрэй экономикодо орохын урда тээ продукциин шанарта тон ехэ анхарал хандуулагдаха ёhотой.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар худэлхэдөө, манай нарин сэмбын комбинадай коллектив технико-экономическа дүнгүүдээ эрид hайжаруулаа. Жэшээлхэдэ, товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргалга энэ жэлэй эхинhээ 11,4 процентээр дээшэлүүлэгдээ юм. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, байгша оной эхинhээ 55,7 тонно утаhан, 16 мянган метр бүд, 96 тонно ноохон ехээр гаргагдаhан байна. Ажалай бүтээсэ 4,9 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Оёдолой шэнэ цех байгуулагдажа, жэлэй эхинhээ 67,2 мянган түхэригэй продукци тэдэнэр гаргажа худалдаа.

Утаhа ээрэлгын үйлэдбэриин мастер В. И. Забановагай хүтэлбэрилдэг халаанай коллектив мэргэжэлэйнгээ hайндэрые угтуулан дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүүлжэ, Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар урмашуулагдаба. Тус үйлэдбэриин худэлмэрилэгшэ Г. Д. Никонова дүрбэн жэлэй туршада 6 жэлэй даабари дүүргэжэ шадаа. Бүд нэхэгшэ О. К. Редикальцева үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь соо арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари дүүргээ hэн. Иимэ жэшээнүүдые дурдаха болоо hаа, олон. В. И. Остапигай толгойлдог ноохо угаагшадай бригада хамтын подрядай гуримаар эгээл түрүүлэн худэлжэ эхилээ бэлэй. Тэдэнэр бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, энэ түрүү гуримай булюу hайн байhые харуулаа. Гол цехүүдэй нэгэ жэгдээр ажаллахада, продукциин шанарта хамhабариин албанууд нүлөө үзүүлнэ. И. Г. Овчинниковай слесарь заhабарилагшадай бригада станок түхеэрэлгэнүүдые hайн шанартайгаар заhабарилжа, магтаалда хүртэдэг. Манай столовын, поликлиникын, хүүгэдэй саадуудай худэлмэрилэгшэд бүд нэхэгшэдэй, утаhа ээрэгшэдэй, ноохо угаагшадай элүүрые хамгаална, эдеэ хоолоор хангана, хүүгэдыень харууhална. Тиигэжэ тэдэнэр hанаагаа зобонгүй, үрэ бүтээсэтэйгээр худэлнэ бшуу.

Д. МОГОЕВА,
нарин сэмбын комбинадай парткомой секретарь.

ЭЛБЭГЭЭР, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР

Манай трикотаж гадар хубсаhанай фабрика хадаа Россин хүнгэн промышленностиин томо предприятинуудай нэгэн мүн. Гадна эгээл залуунуудайнь тоодо ородог гээшэ. Фабрикын байгуулагдаhаар мүнөө 11 жэл гүйсэхэнь. Эдэ жэлнүүдэй туршада предприяти хүгжөөгдэжэ, арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэгээр гаргадаг болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ 4,4 миллион хэhэг хубсаhан үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаа hэн. Харин байгша ондо 4,9 миллион хэhэг трикотаж гадар хубсаhан худалдаа наймаанда эльгээгдэхэ түсэбтэй. Тиигэжэ үйлэдбэриин хэмжээн 11,4 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ болоно.

Манай үйлэдбэрилhэн продукциин ехэнхи хуби сроной элдэб нютагуудта эльгээгдэдэг юм. Энээнhээ боложо, республика соо үсөөн продукци үлөөгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада түсэбэй ёhoop, 7,9 миллион түхэригэй продукци нютагтаа үлөөхэ ёhотой аад, үнэн дээрээ 8,3 миллион түхэригэй продукци хотын, районуудай магазинуудта эльгээгдээ hэн.

Ноохон, хлопок, синтетическэ утаhа ээрэжэ, нэхэжэ, хүүгэдэй, эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй — бүхыдөө 52 янзын продукци гаргагдана. Манай худэлмэрилэгшэд, уран зурааша-модельернүүд Москвагай ВНИИТП, ЦПКТБ, ВЦАМлегпром институдуудай, Моделиин байшангай мэргэжэлтэдтэй суг трикотаж шэнэ хубсаhа зохёоно, hайхан үнгэтэй, зурагтай бүд нэхэнэ. Эдэ бүгэдын ашаар гаргагдадаг бүхы продукциин 50—60 процент жэл бүри шэнэлэгдэнэ гээшэ.

hүүлэй жэлнүүдэй туршада фабрикын хэдэн филиалнууд нээгдээ. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдэ, Гусиноозерск хотонуудта, Новоселенгинск, Үнэгэтэй тосхонуудта, Монголой Арадай Республикада филиалтай болообди. Байгша ондо үшөө нэгэ филиал Яхадта нээхэ түсэб бии. Фабрикамнай үйлэдбэриин гол 4 цехтэй. Энэ цехүүд соо шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхоотой. Японой оёдолой машинканууд, ГДР-эй нэхэлгын түхеэрэлгэнүүд, ФРГ-гэй оёдолой конвейер, Чехословакиин бүд хатаадаг автомат болон бусад үрэ бүтээсэтэй техникэ ашаглагдажа байна. Үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлгэ, бар хүсөөр хэгдэдэг худэлмэри оньhожоруулга, автоматизацилга түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ, продукци элбэгээр гаргалгада ехэ нүлөө үзүүлнэ. Арбан хоёрдохи табан жэлэй эхинhээ цехүүд соо технологическа шэнэ 425 түхеэрэлгэ хабсаргагдан тодхогдоо, 73 түхеэрэлгэ нарижуулан hайжаруулагдаа. Шэнэ техникэ, технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар 1 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаа, 70 хүн хүндэ хүшэр худэлмэриhөө сүлөөлэгдөө.

Технико-экономическа дүнгүүдые дээшэлүүлгэдэ фабрикын урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод горитой хубита оруулна. Худэлмэришэдэй ажаллаха эрхэ байдалые hайжаруулха, бар хүсөөр хэгдэдэг худэлмэриие оньhожоруулха, түхеэрэлгэнүүдэй байгууламжа нарижуулха талаар үсөөн бэшэ урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, нилээн ехэ ашаг олзо абтаhан байха юм. Шэнэ юумэ үүсхэгшэд үнгэрhэн жэлэй туршада 69 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй урлан нарижуулгын 41 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ hэн. Нэхэлгын цехэй механик В. Мелентьев, мастерай туhалагшад С. Пахомов, В. Варфоломеев, И. Коротынский гэгшэд «Фабрикын эрхим урлан нарижуулагша» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Ажахы эрхилэлгые hайжаруулха зорилготойгоор үргэн хэмжээнэй экономическа туршалгын эрхэ байдалда 1986 ондо худэлөө hэмди. Тиин 1987 онhоо хойшо ажахын тоосооной нэгэдэхи моделеэр ажаллажа, түсэбтэ даабаринуудаа абаhан социалис үялгануудаа урагшатай дүүргэнэ. Баталhан хэлсээнэй ёhoop продукци худалдаха үнгэрэгшэ жэлэй түсэб сүм бэелүүлжэ, даабариhаа гадуур 400 мянган түхэригэй олзо оршо абтаа. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, байгша оной эхинhээ ашаг олзо абалга 27 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Трикотажна зүйлнүүдые гаргаха түсэб жэлэй эхинhээ 108,2 процент дүүргэгдэжэ, даабарида нэмээжэ 800 мянган түхэригэй арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараан гаргагдаа.

Шэнэ түхэлэй продукци гаргагдажа, баталhан сэнгээр худалдагдана. «Н» тэмдэгтэй продукци гаргалга, түсэбтэй сасуулхада, 2 миллион түхэригөөр ехэ болоо. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээн соо иимэ тэмдэгтэй продукциин хубинь энэ жэлэй эхинhээ 21 процентдэ хүргэгдөө. Ажалай бүтээсэ түсэбэй ёhoop 7,5 процентээр дээшэлүүлхэ ёhотой аад, үнэн дээрээ 16,2 процент болоhон байна. Байгша ондо манай фабрикын коллектив ехэ социалис үялгануудые абаа. Жэшээлхэдэ, түсэбhөө гадуур 300 мянган түхэригэй олзо оршо абаха, 500 мянган хэhэг трикотаж хубсаhа үйлэдбэрилхэ, 200 мянган түхэригэй түүхэй эд, 10 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 55 гигокалори дулаанай элшэ хүсэ алмаха болон бусад болоно. Жэлэй эхинhээ худэлмэриин дүнгүүдые харахада, эдэ үялганууд урагшатай дүүргэгдэнэ гээд, эли болоо.

Худэлмэришэдэй эрдэм мэдэсэ дээшэлүүлэнгүй шанар hайжаруулхын, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые гүйсэд hайнаар ашаглахын аргагүй ха юм. Тиимэhээ худэлмэришэдэй дүршэл шадабарияа, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. hуралсалай ашаг үрэтэй байхын тула экономическа, коммунис ажалай hургуулинуудые нэгэдүүлхэ hэмди. Эрдэмтэд болон фабрикын мэргэжэлтэд эндэ хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Үнгэрhэн жэлэй туршада бүхыдөө 430 хүн энэ hургуулида hуража гараа. Тэдэнэр ажалай түрүү онол аргануудта hуража, hалбариин нормоор хараалагдаhанhаа олон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө 56 худэлмэрилэгшэд нормоhоо олон түхеэрэлгэнүүдые ашаглажа байна. Бүд нэхэгшэд hалбариин нормоhоо 67 процент, мастерай туhалагшад 105 процент олон станок, түхеэрэлгэнүүдые худэлгэнэ бшуу.

Үйлэдбэри доторой ажахын тоосооной, арендын подрядай гурим нэбтэрүүлхэ худэлмэри хэгдэжэ байна. Новосибирскын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд энэ түрүү гурим нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ манда нилээн туhа хүргөө юм. Байгша оной туршада фабрикын гол цехүүдые арендэдэ оруулхаар түсэблэгдэнхэй. Энээнэй тула хэрэгтэй бүхы худэлмэри ябуулагдажа байнхай.

Республикын үнинэй предприятинууд худэлмэришэдэй hайнаар амарха эрхэ байдал зохёонхой. Харин манай фабрика иимэ байдал hаял түхеэржэ эхилээд байна. Фабрикада hайн столово, медпункт баригдаад ашаглагдана. Байгал далайн эрьедэ амаралтын бааза баригдаа hэн. Нэгэ доро 20—50 хүн тэндэ амарха аргатай юм. Энэмнай бага гээшэ ааб даа. Тиимэhээ Котокель нуурай эрьедэ амаралтын байшан барижа эхилээбди. Фабрикын ажалша коллективэй соведэй шиидхэбэреэр Загарайн райондо пионернүүдэй лагерь баригдана. 320, хүүгэдэй 140 hууритай хоёр комбинат бии юм. «Росинка» саадай ашаглалгада тушаагдаhаар 10 жэлэй ойе hаяхана тэмдэглээбди. Гэбэшье фабрикын худэлмэрилэгшэдэй бүхы хүүгэдые саад, ясляар гүйсэд хангана гүйбди. Ушар иимэhээ саашадаа үшөө нэгэ саад баригдахаар хараалагдана. Худэлмэришэдые өөрын hү, мяхаар хангаха зорилготойгоор Яруунын районой Озёрный тосхондо хамhабариин ажахы гурбан жэлэй саана барижа, үхэрнүүдые худалдажа абаа hэмди. Мүнөө эбэртэ бодо малайнгаа тоо толгойе олошоруулнабди. Тиин мяхаар хангажа эхилхэбди.

Мэргэжэлэйнгээ hайндэрые тэмдэглэжэ байхадаа, түрүү худэлмэрилэгшэдөө дурдангүй гарахын аргагүй. Оёдолой цехэй бригадир С. М. Ранжиловагай хүтэлбэрилдэг коллектив бүтээсэ ехэтэйгээр худэлжэ, фабрика дотор дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Сыбикжап Михайловна арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, нүхэдтөө эрхим жэшээ харуулаа. Тэрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Бүд эсхэгшэ В. Г. Зурбанова, В. Б. Именохоева, мастер О. П. Устьянцева, худэлмэришэн А. Г. Матвеева, И. Б. Цоктоев, Ц. Н. Бутуханова, бүд нэхэгшэ С. М. Лейфер, В. Ф. Мельникова, слесарь Е. П. Кензерский, оёдолшон В. Д. Очирова, мастер Т. Г. Унагаева болон бусад арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари урагшатай дүүргэжэ, мэргэжэлэйнгээ hайндэрые угтуулан дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүүлжэ гараба.

Т. МАЖУГА,
Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаhанай фабрикын ажалша коллективэй соведэй түрүүлэгшэ, предприятиин ахамад экономист.

ЗОХЁОХЫ ЁhOOP

Оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ой ерэхэ жэлдэ гүйсэхэ. Тиимэhээ продукциин шанар hайжаруулхын, шэнэ түхэлэй эд гаргахын тула эндэхи оёдолшод, эсхэгшэд оролдолго гаргана.

Мэргэжэлэйнгээ hайндэрые угтуулан, нэгэдэлэй гол предприятида конкурс үнгэргэгдэбэ. Оёдолшод Нина Давыденко, Татьяна Николаева гэгшэд илагшад боложо тодороо.

— Коллективнай үйлэдбэриингөө түсэб саг соонь дүүргэдэг юм. Хойнотогшод үгы. Түрүү худэлмэрилэгшэдэй нүлөөн ехэ. Лидия Минеева, Валентина Кулакова, Алла Шагдырова, Наталья Чухнина гэгшэд графигаа уридлана. Зохёохы ёhoop худэлдэг дунда шатын мэргэжэлтэдэй оролдолго эли. Эндэ оёдолой цехэй ахалагша мастер, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ Прасковья Якушевскаяе, эсхэлгын цехэй ахалагша мастер, коммунист Галина Александровна Барабановае нэрлэмээр,— гэжэ предприятиин социалис мүрысөөнэй талаар экономист Г. Д. Балухатова хөөрөө hэн.

Эгээл томо оёдолой цехтэ хоёр халаанда 140 хүн худэлдэг. Эрэшүүлэй, hургуулиин ба ясли-садта ябадаг багашуулай хубсаhан эндэ оёгдоно. Гадна нэгэдэлэй районуудтахи филиалнуудта эхэнэрнүүдэй hанаанда таарама, зохидхонууд плати, халаадууд оёгдодог юм.

Эсхэлгын цехтэ 35 хүн хоёр халаанда ажалладаг. Механическа цехтэ 6 слесарь-заhабарилагшадhаа нэгэ бригада бүридэнэ. В. С. Никитин бултанhаа үнинэй ажалладаг, коллектив соогоо магтаалтай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: оёдолшон Ханда Доржиева цехэй начальник Н. И. Бачееватай; эсхэлгын цехэй ахалагша мастер Г. А. Барабанова залуу худэлмэрилэгшэ Светлана Корнакова хоёр.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АРГАТАЙШЬЕ ХҮСЭТЭЙШЬЕ

Оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй Захааминай филиал гол предприятиhаа огто дулдыдахагүй бэеэ даанги предприяти болохо хүсэлэнтэй. Мүнөө тоололгонууд хэгдэнэ, бэлэдхэл ябуулагдана. Энэ асуудалай хэзээ шиидхэгдэхэнь үшөөл мэдэгдэнэгүй, гэбэшье ямаршье ушарта ажахыгаа өөhэдөө эрхилжэ hураха хэрэгтэй бшуу.

— Ажалша коллективэй соведэй гэшүүд өөhэдын үүсхэл сэнтэй гэжэ тобшолоо. Материальна урмашуулгын фондhоо гадна социальна хүгжэлтын фонд бүрилдүүлэн хүгжөөхэ шухала. Гэр барилгада, байдалаа hайжаруулгада. hүүлэй үедэ нилээн юумэн хэгдээ гэжэ hананаб. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилдэг цех, здравпункт баригдаа. Багаханшье hаа, өөhэдын гостиницатай болообди,— гэжэ филиалай директор Н. Д. Клочихина хөөрэнэ.

Эндэхи үйлэдбэриин байшан оёдолой хэрэгтэ зорюулагдажа, тусгаар баригдаhан бэшэ, харин анхандаа мантан томо мастерской байhан. Үндэр үhээтэй, вэнхэгэр уужам байрашье hаа, хамhабариин зарим байрануудынь мүнөөшье болотор дуталдаhаар. Тиимэhээ үйлэдбэрие гүйсэд түхэлдэнь хүргэхөөр худэлмэри hаяаршье түгэсэхэеэ байнагүй хэбэртэй. Тэд яахаб. Хэдэн олон гомдол голхорол соогоо «гэнжэлүүлшоод» байха бэшэ, харин худэлхэ, салин хүлhэ абаха, үйлэдбэриин үглөөдэрэй зорилгонууд тухай бодохо хэрэгтэй.

«Иимэшье предприятиин бии байhаниинь болоо. Эхэнэрнүүд яаба хээбэшье барилгын холисо соо гү, али ашагта малтамал шанаржуулжа зууралданагүй ха юм»,— гээд, оёдолшодой нэгэнэй эхилхэдэ, нүгөөдэнь абаhаар дэмжэнэ: «Салин хүлhэн hайн. Хэрбээ анхандаа салин хүлhэнэй 30 процентын зэргэ урмашуулга шан үгтэдэг hаа, мүнөө 70 процент хүрэтэр тогтоогдобо».

Цехүүдээрнь ябабабди. Туршалгын цехтэ ороходо, конструктор, технолог, лаборант мэргэжэлтэй 6 хүн худэлдэг гэжэ элирнэ. 1990 ондо бүхы продукциин 71 процентнь шэнэлэгдээ. Жэшээлбэл, hурагшадай формо бүри аятай зохид болгохын тула 4 шэнэ модель дурадхагдажа hайшаагдаа hэн. Онсо моодно гэжэ илгардаг зүйлнүүд бии. Тэрэ тоодо залуушуулай, ахалагша классуудай hурагшадай хубсаhан оролсоно. Эндэ туршалгын цех соо аали намдуу, нэhэнайнгаа hабагша алдангүй зохёожол, үүсхэжэл бай гэмээр.

Ага, Онон нютагуудаар

Алдарта Байгалаа аршалан хамгаалая!

ХЭДЫ БОЛОТОР ЯЛА ТҮЛЭХЭ ЮМ?

Буряадай АССР-эй Госкомприродын тусхайлагдамал инспекцинүүд үнгэрэгшэ hарын туршада нилээн олон шалгалта хэжэ, уhанай шанар шэнжэлжэ үзэhэн байна.

Гусиноозёрскын ГРЭС-эй биологическа аргаар уhа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүд апрель hара соо муугаар худэлжэ, органическа зүйлнүүд хэмhээ 2,3 дахин ехээр Галуута нуур руу хаягдаа. Станциин механическа аргаар уhа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүд проектын ёhoop ашаглагдаа. Фенол, хлорид, нефтепродукт болон бусад бодосууд хэмhээ үлүү байбагүй. ГРЭС-эй нуур руу хаядаг нормативно-сэбэр уhанай шанар бүхы эрилтэнүүдтэ харюусажа байгаа.

Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдэй заводой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд хангалтагүйгөөр ашаглагдаhан байха юм. Сэбэрлэгдээгүй серна кислота Сэлэнгэ мүрэн руу хаяhанhаань боложо, нормоhоо 3,3 дахин ехэ сульфат уhан соо байба. Тэдэнэрэй хотын коллектор руу хаядаг урадхуул уhан соо синтетическэ зүйлнүүд хэмhээ ехэ байгаа гэжэ шалгалта элирүүлээ.

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаhанай фабрикын, химчисткын «Чайка» нэгэдэлэй, локомотивна депогой хотын коллектор руу хаядаг урадхуул уhан соо нефтепродуктнууд, будагууд, угаалгын зүйлнүүд хэм соогоо байгаа. 1-дэхи ТЭЦ Үдэ голые бузарлаhаар. Жэшээлхэдэ, нефтепродуктнууд 8 дахин, хлоридууд — 1,2, сульфадууд — 4,5 дахин хэмhээ ехээр хаяа бшуу. Онохойн модоной промышленна комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд проектын ёhoop худэлгэгдэнэгүй. Тиин комбинадай урадхуул уhан соо аммониин азот, нитридэй азот, нитрадай азот, хлоридууд болоод бусад хорото бодосууд хэмhээ үлүүгээр Үдэ гол руу хаягдаа. Сотниковой шубуунай фабрикын түрүүшын ээлжээнэй сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд яhала hайнаар худэлгэгдэнэ. Харин хоёрдохи ээлжээнэйнь түхеэрэлгэнүүд органическа зүйлнүүдые проектын ёhoop сэбэрлэжэ шаданагүй. Энээнhээ боложо, нитридэй азот, сульфат, бусад бодосууд hайнаар сэбэрлэгдэнгүй, Сэлэнгэ мүрэн руу оруулагдана.

Спиртзаводой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд хангалтагүй муугаар худэлгэгдэнэ гэжэ шалгалта харуулаа. Эндэхи урадхуул уhан соо органическа зүйлнүүд нормоhоо аяар 53 дахин ехэ байба ха юм. Тус завод сэбэрлэhэн уhаяа Мостовко гол руу хаядаг байна. Энэ хаядаг газартань уhанай шанар шалгаhанай ёhoop органическа зүйлнүүд 18 дахин ехэ, нитрадай азот, хлорид, фосфор, нитридэй азот, сульфат хэмhээ хэдэн дахин үлүү байшоо. Загарайн бройлерно фабрикын сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдээр гараhан уhа гидрохимическэ аргаар шалгажа, мүн лэ проектын ёhoop эдэ түхеэрэлгэнүүд худэлгэгдэнэгүй гэжэ элирүүлэгдээ. Ивалгын сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд hайнаар ашаглагданагүй. Гадна эдэ түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха технологическа турим хазагайруулагдана. Аршаан курортын түхеэрэлгэнүүд элдэб бодосуудhаа уhа сэбэрлэжэ шаданагүй. Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд жэгдэ hайнаар худэлгэгдөөгүй. Тиигэжэ үйлэдбэридэ, ажаhуудалдо хэрэглэгдэдэг уhые проектын ёhoop сэбэрлэнэгүй. Сэлэнгэ мүрэнэй оёор соохи газарые гидробиологическа аргаар шэнжэлжэ, тэрэнэй шанар муудаа гээд тодорхойлогдоо. Комбинадай түхеэрэлгэнүүдтэ сэбэрлэгдэhэн уhан соо сульфат, минеральна зүйлнүүд хэмhээ үлүү байгаа. Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын түхеэрэлгэнүүд муугаар уhа сэбэрлэнэ. Тиин гол руу элдэб бодосууд хаягдаа бшуу.

Оршон тойронхи байгаалияа хамгаалхын тула зарим предприятинууд эрид хэмжээнүүдые абажа, бүхы эрилтын ёhoop уhа сэбэрлэхэ гэжэ оролдодог байна. Жэшээлхэдэ, Татауровска барилгын материалнуудай заводой, «Сосновый Бор» тосхоной сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд проектын ёhoop ашаглагдажа, уhа hайн шанартайгаар сэбэрлэнэ.

«Буржелезобетон» нэгэдэлэй 4-дэхи завод, Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй завод, 1-дэхи ТЭЦ, «Байкальский бор» санатори республикын гол мүрэнүүдые, нуур сөөрэмүүдые элдэб бодосуудаар ехээр бузарлажа, дүн хамта 217.532 мянган түхэригэй яла түлэхэ баатай болоо.

Л. КЛИМЕНКО,
Буряадай АССР-эй Госкомприродын Улаан-Үдын тусхайлагдамал комплексно инспекциин начальник.

УГАЙ ХОНИШОД

— hүү, Долгор, харыш! Хүбүүдшни морин дээрээ багтажа ядан hүндалдаад, нуур тээшэ гүйлгэлдэжэ ябанал.

— Зай, бараг бэшэ ха гү? Манай морин хүүгэд хоёр иигэлдэжэл байгша даа,— гээд Долгор абгай энээндэнь hурашаhан янзатай, анхаржа үгэбэгүй. Зунай наранай урга тулажа ерэхэдэ, хүбүүд хонидоо харасатай аад, hэбшээтэй добо газарта тиирүүлээд, гэртээ бусабад. Диилэжэ булиhан хоёрынь морин дээрээ, нүгөө хоёрынь мүнөө hая унаагаа буляалдажа хэрэлдэhэнээ мартажархинхай, талын дундуур гүйлдэнэ. Хонишоной шууяатай хүхюун хүбүүд газаагаа ерэжэ, жэнхэни талын хүнэй заншалаар нэн түрүүн мориёо табиха гэжэ тухашарнад. Ехэдээлhаа, 7—8 наhатай боложо ябаhан хүбүүд түлхисэлдэн барин, нилээд удаан моринойнгоо хүл доогуур инсагалалданад.

Самбуу тон түрүүн мори унаhанаа hанахашьегүй хаш даа, тиибэшье хүнэй hурахада, «зургаатайhаа» гэжэ хэлэдэг заншалтай юм. Нээрээшье, тиимэ байжа болоо. Гансал Самбуу мэдээ орохоhоо эхилжэ, малшанай булын оршон байдалда ургаhан юм. Эжынь — Долгор Бодиева, бүхы наhаараа гэхээр 1946 онhоо хойшо энэ Бусыгинай нэрэмжэтэ колхозой хони адуулhан юм. Эсэгэнь, Пурбын Санжа — 1972 ондо гэзгдэхэдээ, хайрата гансаяа юhэн хүүгэдтэйгээр орхёо бшуу. Тиигээд лэ Долгор абгай наhаараа хэhэн ажалаа орхихо бэшэ hэн тула хонин хүүгэд хоёройнгоо хоорондо таhараагүйхэн үлэhэн байна. Энэнь hүүлэй hүүлдэ юунhээшье үлүү байгаа ха. «Мал харууhалха — ама тоhодохо» гэhэн урданай сэсэн үгын удха түмэр оньhон техникэ, электроникын мүнөөшье үедэ зүб байна ха юм. Юуб гэхэдэ, Долгор абгай хони хаража, хонишон тушаалтай байгаа сагтаа өөрынгөө мал тэжээхэтэй, хүүгэдээ тэдхээхэ шадалтай hэн. Тиигээдшье (энэнь үнэн дээрээ тон шухалань ябан, ошон болоhон байха) бүхы юhэн хүүгэдынь ажалша бэрхэ, багаhаа хойшо түбhэн юумэ хэжэ шадахаар hураа бшуу. Харин Самбуу эдэ хүүгэд соохоонь хододоо онсо илгардаг hэн. Бүри бага балшар байхадаа, өөрынгөө үхэр малhаа гадна отарынгаа хонидые «нюураарнь» танин илгаруулдаг hэн.

— Эсэгэнь тон иимэ, малда бүришье бэрхэ hэн ха,— гэжэ мүнөө Долгор абгай хөөрэнэ. — Нэгэтэ манаар хүршэ байдаг хоёр хонишон hүрэгүүдээ ниилүүлжэрхёод, яажашье илгахаяа ядаад, хүл хөөрсэг боложо байхадань, манай Санжа тэндэ ошожо, бүхы хонидыень зүhэ зүhөөрнь танижа, эздтэнь илгажа үгөө hэн.

Юрэдөө, хэзээ хаанань хаража, хадуужа үрдидэг байhан юм — минии нүхэр айлай гахайшье hаань, таняад байдаг hэн,— гэжэ Долгор абгай хэлэнэ. Энэ хөөрөөнhөө уламжалан, бишье нэгэ баримта хэлэхэм. Самбуу Санжаевай тусгаар малша бэлигтэй байhыень энээхэн ушар үшөө дахин гэршэлнэ гээшэ гэжэ би hанаха байнаб. Самбуу өөрөө энээн тухай hанадагшьегүй. Зүгөөр бидэ ехэ гайхаа hэмди.

1986 оной хабар. Тиихэдэ урдань дуулдаа мэдэгдээгүй залуу хонишон Самбуу Санжаев колхоз соогоо түрүү хонишодые ахижа, зуун эхэ хонин бүхэнhөө зуун арбан найман хурьга абаад, тэнжээжэ байгаа. Буусадань ерэжэ, газаань буухадамнай, Самбуу хурьгадайнгаа байра соохоо гаража ябаа. Тээ саана урид хурьгалhан hүрэг хонидынь баруун урагшаа орогүй, саашаа дүүлилдэжэ ябаба. Тэрэниие хараhан Самбуу ямар бэ даа нэгэ онсохоноор хашхараадхиба. Хонид захиралта дүүргэhэн сэрэгшэд шэнги нэгэ доро эрьелдэн, hөөргөө эрьежэ хушуураа hэн.

Энэ ши хонидтоо дрессировко хэдэг хүн гүш?— гэжэ нилээд гайхаhандаа, бидэ hурабабди.

— Үгы даа, бүхы юумэн

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ХАРЬКОВ. США-да эльгээгдэхэ зэргэтэй 165 мориной хүсэтэй шэнэ түхэлэй тракторнууд эндэхи тракторна заводто бүтээгдэбэ. Предприяти дээрэ байгуулагдаhан гадаадын худалдаа наймаанай фирмэ американ фермернүүдтэ техникэ худалдахаа тухай хэлсээ баталhан юм. Хэлсээгээр хараалагдаhан болзорнууд наринаар сахигдана: 20 трактор бүтээгдээд, хахадынь океанай саана эльгээгдэнхэй. Нёдондо жэлтэй сасуулхада, США-да олоор гэхэ гү, али гурба дахин олон трактор эльгээгдэхэ юм. Канадын, Австралиин, Франциин, Испаниин, Финляндиин худалдажа абаhан тракторнуудай ниитэ тоо хоёр дахин олон болоо. Гүрэнэй бюджедтэ мүнгэ оруулhанайнь hүүлдэ үлэhэн валютын хахад шахуу хубинь заводой тоосоогоор оруулагдана.

ЛЕНИНГРАД. Нью-Хемпширскэ университедэй элүүр энхын ба ажал ябуулга хангалгын факультедэй эрдэмтэд болон студентнүүдтэй Ленинградай П. Ф. Лесгафтын нэрэмжэтэ физкультурна институдай эрдэмтэд болон студентнэр харилсаа тогтоогоо юм. Советскэ Союзай болон США-гай дээдэ hургуулинуудай түлөөлэгшэд харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ гар табяа. Эрдэмтэдэй, багшанарай, спортсменүүдэй хоорондо холбоо хүгжөөхэ, стажернүүдые, багшанарые, hуралсалай литература халан абалсаха гээд документээр хараалагдана.

ШЭТЭ. Областьдо Украинын ССР-эй соёлой үдэрнүүд эхилэнхэй. Зохёохы ажалтанай мэдээжэ коллективүүд, дуушад, хүгжэмшэд, литераторнууд, искусство шэнжэлэгшэд сибириинхидтэ айлшаар ерэнхэй. Шэтын областной уран hайханай музейн залнуудта дэлгээгдэhэн полтавынхидай шэмэглэлэй гоёолгын искусствын выставкые Сибириин хүн зон хараха аргатай.

(ТАСС).

ТҮСЭБНАЙ ЕХЭ, БЭРХЭШЭЭЛНҮҮДШЬЕ ОЛОН

Манай ательегэй үйлдэбэрин талмай тон бага. 15 мастер энэ зал соо һуудаг. Тэрэн соонь саг үргэлжэ гуталай станок шуужаа байдаг.

Иимэ эрхэ байдалда худэлнэбди. Зүгөөр зоной гуталнуудые дураар соонь заһабарилжа үгөөд, сэдьхэлынь ханаажа гаргадаг һэмнай, һайн бэлэй. Тэд тиидэггүйнэй харатай.

Хуушарһан гуталнуудые шэрдэхэһээ, гуталай зососохые сэбэрлэхэһээ бэшэ юумэнуудые бүгэдыень хэдэг һэмди. Харин гуталнуудые [illegible]

Саашадаа хэлэхэ юумэн гэхэдэ, энэ тэрэ шухала юумэнүүдэй дуталдажа, худэлмэрилэгшэдэй [illegible]

Нёдондонһоо хойшо ажахын тоосоогоор ажалланабди. Тиимэһээ түсэбөө заабол дүүргэжэ, олзо оршотой байхые хүсэдэгнай эли. Заримдаа магазинуудаар өөһэдөө ябажа, хэрэгтэй зэмсэгүүдые худалдажа абахые оролдодогбди. Харин һүүлэй үедэ тэрэмнайшье бүтэхэ болижо байна. Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэдэхи галантерейнэ зүйлнүүдые худалдадаг магазиннаа һая зуун замаг абаха гэхэдэмнай, хүнэй хэрэгые үгэхэ гээд, манда юрэ үгэшье гаргаа үгы. [illegible]

Гуталай ульмэдэ нааха нимгэн улаанай дууһанхай. Поставщигууд тэрэниие хэжэ үгэнэгүй гэнэ.

Гуталай һуулы элэхэгүйн тулада тумэр хадагдадаг. Тэд тэрэ тумэрэйнгөө шанар данһаа муу болонхой. [illegible]

Манай ажалай дутуу дундануудай тухай нүхэдэй хэлэһэн үгэнүүд [illegible]

[illegible] далаараа оролдонобди. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо зоной зүгһөө муу үгэдэ, шүүмжэлэлдэ хүртөөгүйбди. Захил хэгшэдэй һанамжа, дурадхалнуудаа бэшэдэг дэбтэр соомнай гансал баяр баясхалан хүргэһэн үгэнүүдые уншахат. [illegible]

Хэрбээ мастерскойнууд, тэрэ тоодо манайшье, бүхы [illegible]

[illegible] деонэй саашадаа гарахагүйн тула Буряадай АССР-эй Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын «Бурятобувьбыт» нэгэдэлэй хангалгын албан худэлмэриеэ эрид һайжаруулха ёһотой гэжэ һанагдана.

Т. ТОЛСТИХИНА,
ательегэй даагша,
В. ХРОМЦОВА,
ательегэй мастер.

РЕДАКЦИһАА: [illegible]

В. ТОКТОХОЕВА
бэшэжэ абаа.

[...]ТОЙ hАЙНААР ХҮДЭЛНЭ

ФОТОРЕПОРТАЖ

[...]ной хүн зоной [...]эрэглэмжэ хэн[...]эриин нэгэдэлэй [...]оёдолшодой 1- [...] гэшүүд энэ жэ[...] даабаринуу[...] дүүргэ[...] hуурида гараба. [...] эсхэдэг Люд[...] Машанова [...] хүтэлбэрилнэ. [...] өөрөө бэрхэ [...] мэдэжэ бо[...] юм.

[...] Гыма Ду[...] Галина Корнако[...] Гармаева гэгшэд [...] даабаринуу[...] дүүргэдэг [...]

[...]дынхид эрэшүү[...] оёдог. Тэдэ[...]элмэрынь ходол [...] хүртэдэг. [...] жэлдэ коллек[...]

ахамад инженер Дулма Доржиевна хөөрэнэ.

— Үшөө ямар бригадатнай hара бүриин захилнуудые дүүргэжэ, hайнаар хүдэлэгшэдэй тоодо ороно гээшэб?— гэжэ ахамад инженертэ хандабабди.

— Хубсаhа эсхэгшэ, оёгшо Долгор Ринчиновагай дүрбэдэхи бригадын гэшүүд мүн бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Тэдэнэрнай гадар хубсаhанhaa бэшэ юумые бүгэдыень оёдог зон. Хүдөөгэй зоной хэhэн захилнуудые заабол саг соонь, шанартайгаар лэ бүтээhэн байдаг,— гэжэ тэрэ харюусаба.

— Тиимэшье олоор hурганабди гэжэ хэлэхэ аргагүйбди. Цех, бригада бүхэндэмнай зониинь хүсэд. Тиигээшье hаань, техническэ мэргэжэл олгодог училищи дүүргэhэн залуу басагадта дурадхаха хүдэлмэри олодог гээшэбди. Мүнөө Алена Красикова Улаан-Үдэhөө ерээд, нэгэдэхи бригадын бүридэлдэ орожо, үйлэдбэриингөө практика гаража байна. Дүүргэжэ ерээд, энэл коллектив соогоо хүдэлхэ hанаатай,— гэжэ Дулмэ Доржиевна хөөрэбэ.

Бригадир Машановада хандажа, оёдолшоноор хэр үнинэй хүдэлжэ байhан тухайнь асуубаб.

— Арбан долоон жэлэй саада тээ Нарhата тосхоной комбинадта хүдэлжэ эхилээ хүм. Багаhaa юумэ оёхо, эсхэхэ дуратай байhамби. Тэрэмни ехэ туhа болоо гэжэ hанагшаб. Гурбан жэлдэ хүдэлөөд байхадаа, хубсаhа эсхэгшэдэй hургуулида hуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ ерээ hэм. Хориин районой үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллективтэ ерэhээр табадахи жэлээ хүдэлнэб.— гэжэ Людмила Николаевна харюусаба.

Үйлэдбэриин нэгэдэлэй сабхишадай цех яhала hайнаар хүдэлдэг. Тэдэнэй оёhон гуталнууд айл аймаг соогоо мэдээжэ юм. Үнинэй сабхишан Николай Николаевич Козулин түрүүшүүлэй тоодо орохоороо ороно. Тэрэнэй hургаhан Аюр Убашеев, Григорий Быков, Александр Разгуляев болон бусад дүршэлтэй сабхишад, үбэлэй дулаан гуталнуудые оёгшод болоод хүдэлжэ ябана.

— Сабхинуудые оёхо гэхэдэ, шенартай булгайршье байхагүй. Энэнь муу. Булгайртай hаа, гоё-гоё сабхинуудые оёхо бэлэйбди,— гэжэ Аюр Убашеев хөөрэнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: оёдолшон Гыма Доржиева; сабхишан Аюр Убашеев.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

ТАСС ХИЛЫН ЦААНАhАА

[...]ГОЛОЙ ПРОФСОЮЗУУДАЙ СЪЕЗД

[...]-БААТАР. Монго[...] [...]союзуудай ээлжээ[...] XIV съезд шэнэ [...] мүнөө үедэ обще[...]жөөхэ ажал ябуул[...]формые баталан [...] эндэ дүүрэбэ.

[...] Арадай ехэ Хура[...] Президиумэй Ту[...] П. Очирбат съезд [...] хэлээ. Общество [...]мократическа нэгэ[...] хангалгын, Монголой [...]дүдые шэнэдхэлгын [...]кэ гол хараа бо[...]олгын, ажалшадай эрхэнүүдые хамгаалха талаар энэ эмхиин уялгануудые дээшэлүүлгын шухала үүргэтэй байhые тэрэ тэмдэглээ. Ажалшадай социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ анхарал ороолдолго гаргахыень, шэнэ политическэ байгуулалтын таhаршагүй хубинь болохыень үгэ хэлэгшэ профсоюзуудые уряалба.

Хуули ёhото гүрэнэй байгуулалтада профсоюзуудай дүримые юридическэ аргаар бүридүүлхэ шухала байhан тухай хуралдаанай делегадуудай hанамжые гүрэнэй толгойлогшо дэмжээ. Профсоюзууд тухай Хуулиин проектые МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай зүбшэн хэлсэлгэдэ энэ зун табихые нэгэдэхи сессидэ хабаадагшад дурадхаhан байгаа.

КНР-эй МИД УРИДШАЛАН hАНУУЛБА

ПЕКИН. «hаяхан Пекиндэ болоhон үйлэ хэрэгүүдые хэблэлдэ хуули бусаар харуулжа болохогүй» тухай КНР-эй МИД-эй хэблэлэй таhаг эндэ байдаг гадаадын оронуудай зарим журналистнуудые хуулитаар уридшалан hэргылбэ.

Нютагай засагаархидай hанамжын ёhoop. Тяньаньмэнь гэжэ талмай дээрэ жэл урда тээ болоhон үйлэ хэрэгүүдэй урда тээ — июниин 3-най үдэшэ болоhон үйлэ хэрэгые буруугаар харуулхадаа болохо гэжэ Хитадай правительство айжа байhaнаа мэдүүлээ. Пекинэй нииcлэл хотын томо ехэ университедэй студенческэ городогто болоhон үйлэ хэрэгүүд харуулагдаhан байгаа. Энэ дээдэ hургуулиин захиргаанай хүдэлмэрилэгшын гэршэлhэнэй ёhoop, үдэшэ орой «хэдэн арбаад хүн зарим хамтын байрануудта гурим буса ябуулганууды үүдхэhэн байгаа». Хэдэн арбаад хүн, тэрэ тоодо гадаадын оронуудай олон студентнэр «бүтылхэнүүдые, сонхын шэлнүүдые тэhэ сохиhон, дуунуудые дуулалдаhан, уряа лозунгнуудые хаяhан байгаа». Хожомынь тэдэнэр студентнэрэй городогой районуудай нэгэндэ сугларжа, үгэнүүдые хэлээ, хэдэн зуугаад хүнhөө бүридэhэн үймөө хүлгөө татаа.

[Х]ЕЛЬСИНКИДЭХИ ХЭЛСЭЭНҮҮДЫЕ САХИХА

[ВАШ]ИНГТОН. «Европо[...] [...]гүй байдал хангаха, [...] холбоо тогтоохо [...] Түгэсхэлэй акт [...]улагдаhан гол ёhо[...]эдэшье иимэ бэе[...]ээр болоогүй бай[...]жэ США-гай гүрэ[...]рламентын бэлдэhэн [...]лэй ээлжээтэ элид[...]хэлэгдэнэ. Зүүн Ев[...] оронуудай Хельсин[...] хэлсээнүүдые бэе[...] ниитэ сэгнэлтэ тэ[...] үгтэнэ, экономи[...] ухаанай ба технологиин талаар ниитэ Европын аюулгүй байдалые, харилсаа холбоое хангаха асуудалнууд, мүн хүнэй эрхэнүүдые сахиха зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Дэлхэй дээрэ айхабтар ехэ хубилалтануудай боложо байhанhaa уламжалан, ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан оронууд шухала шатадаа оробо. Тиигэжэ энэ зүблөөндэ хабаадаhан бүхы гүрэнүүдэй мэдэрhэн гол ёhонууд түрүүшынхиеэ бэелүүлэгдэхэ аргатай болобо.

УУЛЗАЛГА ЭХИЛБЭ

ВАШИНГТОН. Агаарта, замбуулиннай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгануудые хорихо тухай хэлсээндэ хабаададаг гүрэнүүдэй уулзалга эхилбэ. Энэ хэлсээндэ оруулагдаха заhабаринуудые хаража үзэхэ конференци зарлаха тухай асуудалые уулзалга зүбшэн хэлсэхэ юм.

Великобританиин, СССР-эй ба США-гай түлөөлэгшэд энэ шухала уласхоорондын документдэ 1963 оной августын 5-да гараа табяа hэн. Энэл жэлэй октябриин 10-да тэрэ хүсэндөө ороhон байгаа.

Мүнөө үедэ 118 гүрэн энэ хэлсээндэ хабаадана.

Хэлсээнтэй зохилдуулагдажа, ядерна зэбсэг туршалга имагтал газар доро үнгэргэгдэхэ аргатай hэн. Зүгөөр хэдэн жэлэй урда тээ бүлэг оронууд — Мексикэ, Индонези, Перу, Шри-Ланка, Венесуэлэ болон Югослави — эдэ туршалгануудай энэ зүйлые буруушааhан заhабаринуудые тус документдэ оруулхые дурадхаhан байгаа. Тиигэжэ энэ документ ядерна зэбсэг туршалгануудые бүримүhэн хорихо тухай хэлсээн болгогдоо hэн.

Үнэр баян үндэhэн хэлэн

9. АЛАЙР-ҮНГЫН НЮТАГ ХЭЛЭН ТУХАЙ

(Үргэлжэл. Эхиниинь январиин 25, 28, 30-най, февралиин 14-нэй, мартын 6, 16-най, апрелиин 3, 13-най номернуудта).

Эрхүүгэй областиин Алайрай болон Нүхэдэй районуудта hуудаг зон энэ нютаг хэлээр хөөрэлдэнэ. 1960-аад онуудта тэрээгүүр ябахадамнай, иимэ удха узуууртай буряадууд байгаа hэн. Алайрай райондо — наймангууд, тайбжан, hабарнууд, улаанхан, шара бадархан, хара бадархан, ноёд, икинаад, ашхай, зуунйи, дөртөн, шарнууд гэхэ мэтэ, Нүхэдэй райондо — олзой, онгой, муруй, булууд, хүлмээнгэ, шарайд, зомоод гэхэ мэтэ.

Алайр үнгынхинэй нютаг хэлые буряад литературна хэлэнтэй сасуулан, зарим онсо өөрэ зүйлнүүдыень харуулая. **Абяанай** талаар абажа харабал, Алайрай районой Балта нютагаархин үгын эхиндэ **h** гэхын орондо **Х** абяа үгүүлнэ. Жэшээнь, литературна hайн, hамар гэжэ үгэнүүдые хайн, хамарhан гэнэ. Зүгөөр үгын дундань **h** абяан үгүүлэгдэнэ: үнэhэн, үндэhэн, ноohoн. Мүн тус районой Үшөөhэн (Бурков) гэжэ нютагаархин үгын эхин үедэ **у** гэхын орондо **о** абяатайгаар хэлэнэ: оhон, хоhон, ходог г. м. (литературнаар — уhан, хуhан, худаг).

Энээнhээ гадна, алайр-үнгынхинэй нютаг хэлэндэ литературна **хи** абяанай орондо гол түлэб зөөлэн **ти, си** абяануудые хэрэглэнэ. Жэшээнь тарти (литературнаар: тархи), тамтин (лит. тамхин), арти (лит. архи), татяа (лит. тахяа), тяаг (лит. хяаг)— Нүхэдэй районой Зүхэли, Таhгад, Бүтүүхэй (Новоленино) нютагуудта: тарси, тамсин, арси, тасяа, сяаг — Алайрай районой Аляа, Шулуута г. м. нютагуудта хэлэнэ. Энэ ушарта боохоной нютаг хэлэндэ **си**, Эхирэд-Булгадай хэлэндэ хатуу **ш** хашалгануудые хододоо шахуу үгүүлэгдэнэ. Жэшээ: тарси, арси, тамсин, тасяа (Боохоной, Оhын районуудта); арша, тамшан, ташаа (Эхирэд-Булгадай райондо). Мүн үгын эхиндэ алайр үнгынхин **ж** хашалганиие, боохонойхин **ж, й** хашалгануудые, эхирэд-булгадууд **й** абяа хэрэглэнэ. Жэшээнь Алайр, Үнгэдэ жэл, жабар гэнэ. Боохон, Оhодо жэл, жабар (Халюута гэжэ нютагта), йэл, йабар (Бэлшэр нютагта). Эхирэд-Булгадта йэл, йабар гэдэг байна (литературнаар: жэл, жабар).

Дээрэ дурсагдаhан гурбан нютаг хэлые (алайр-үнгын, боохоной, эхирэд-булгадай нютаг хэлэнүүдые) эдэ мэтын аблануудеарнь, мүн онсо өөрсэ үгэнүүдээрнь бэе бэеhээнь илгаруулхада болохо юм.

Буряад литературна хэлэндэ байдаггүй гү, али ондоогоор хэлэгдэдэг **үгэнүүдшье** алайр, үнгынхинэй хэлэндэ үсөөн бэшэ бии. Хэдэн жэшээ харуулая: сапаа (модон диван), батисаг (сомоо coohoo үбhэ татажа абаха дэгээ модон), малакаан (дээрэнь тогоо табиhан плитаа), шэхэнэг (шэбхэ зөөдэг шарга), хүлжэргэнэ (литературнаар: үхэр нюдэн), hэраанайн сэсэг (лит. улаалзай), борлон (литературнаар: түлгэ). «Борлон — хурьганhaa ехэ; түлгэ гэжэ хүүр бээ»,— гэжэ Хурсанга нютагта хэлээ hэн; өөбээ (лит. үлгы), лоошко (литературнаар: халбага), поборёожко (лит. шанага), халаабар (лит. усхабардаа), щуука (лит. сурхай): «Мөхөрөөн загаhан; сурхай гэжэ мэдэнэбээ» (Нүхэдэй райондо бэшэгдэбэ). Алайрай аймагта иигэжэ хэлсэдэг: шэрмэhэ ногоон (литературнаар: таба hалаа), улаа ургы (литературн. бадма линхобо), саажанхай (лит. шэл), сянсинуур (лит. хонхо), шэрбүүр (лит. вениг), хабтагай (лит. хулпаа), гульдаха (лит. сугларха), мэндээтэйб (лит. яаралтайб), утархай (лит. хахад), хатайрхан (лит. гүйхэн): «хатайрхан уhан» (лит. гүйхэн уhан), нүгэлтэй (лит. мэхэтэй) гэхэ мэтэ.

ХАМhАР НЮТАГААРХИНАЙ ҮГ УДХЫН ДОМОГhОО

Нүхэдэй районой Хуурай Хамhар нютагта 1885 ондо түрэhэн булууд яhанай Никита Хиртуев иигэжэ хөөрөө hэн:

«Манай удха узуур хадаа Ангарайн зүүн бийдэ байгаа, Удагтай хадайн (литературнаар: хадын) хормойдо. Тиихэдээ тэндэ Обогон гээшэ hуугаа бшии даа — гурбан хүбүүтэй, нэгэ басагатай. Ехэ хүбүүниин — Хоогой, удаада хүбүүниин — Онгой, бага хүбүүниин — Онготой... Сэнгэлэн гэжэ нэртэй саашатай (литературнаар: басаган) эсэгээ, гурбан ахаяа (Хоогой, Онгой, Онготой гурбан ахынгаа — Ц. Б.) хониhи (лит. хонидые) харжа байгаа. Тиихэдээ Сэнгэлэн саашатай Удагтай хадаhаа сэсэг эдеэ бшии даа — ехээр hайхашаагаа. Тэрэ сэсэг эдеэд, Сэнгэлэн хөл хөндө болшоо бшии даа, хөөхэй асарха (литературнаар: нарайлха) болоо бшии даа (урайнь хөл хөндө болходоо баабайhaaн, ахадуунүүдhээн айжа, хэмшээрхэжэ ябаа). Сэнгэлэн Удагтай хадайн оройдо гараад, хөөхэй асараа бшии даа. Хөөхэеэ мансылаад, Удагтай хадайн мүнхээн хара уhанhaa (лит. мүнхын уhанhaa) уугаад, нюур гараа угаагаад, урда бийдэ (лит. бэедэ) гараа бшии даа. Тиихэдэ гурбан ахань агнажа ябаад, тэрэ хөөхээенэ олоо. Тиихэдэ Онгой урид олоо бшии даа. Гурбуулан моринhoон буужа, тамхи татажа hуугаа—тэрээндээ (хөөхэйдөө). Нэрэ үхэеэ бэдэржэ hyyгаа. Хоогойнь хэлээ бшии даа: «Ямар булуурхуу хүбүүн байнаб, Булууд гэжэ нэрэ үхэ hэн»,— гэжэ. Тиигээд ахан нэрэ өгөөд, гэртээ асараад, ехэ болгоо. Онгойн тэжээгээ. Тиихэдэ Онгой манай нагса гэлдээд зугаалха емөө дээ. Тиихэдэ тэрэ хүбүүн ехэ болоод, зариманиин Үлезе (Үлеэ гэжэ нютагай — **Ц. Б.**) булууд болоход таhараа. Бидэ Үлеэ булуудhaa таhараад гашарhан. Хүлэрэйн булууд наашаа гашараа. Үлеэе булууд тэндээ таhараа (лит. үлөө). Тиимэ яhан (булууд — **Ц. Б.**) байха ем гээд үбгэд зугаалагшал даа... Онгой хоёр тээшээ hалаа. Утархай (литературнаар: хахад) онгой эндэ бии. Обогонohoo таhарhан Онгой, Онготой, Хоогой гурбан. Обгони гурбайя (лит. гурбые) оложо болохобээ гээд үбгэhи (лит. үбгэдэй) зугаалжа ябхада багадаа ойлгоhомнил даа».

ТАДХАЛ ОНГОЙН ТААМАГ ДУУН

Нүхэдэй районой Тадхал Онгой нютагай ондо ондоо маягай хоёр таабариие тэндэ хэлсэдэг янзаарнь толилхо зуураа, хэлэнэйнь талаар хэдэн ажаглалтануудаа бэшээбди.

ТААБАРИ-ДУУН

Эреэн торгон дэгэлни
Эсхэбэрибээр бөтөhө ймэ,
Эжэнhээн ерэhэн балтамни
Хатаалгабээр бөтөhө ймэ.
Хара торгон дэгэлни
Хайшабзээр бөтөhө ймэ,
Хаанhаа ерэhэн балтамни
Хатаалгабээр бөтөhө ймэ.
(Шонтуул).

Таабари-дууе тэндэхин таамаг дуун гээдшье нэрлэнэ Бэшэ таабаринуудhaa таамаг дуун ямар илгаатайб гэбэл, энээниие таалгахадаа уянгалан дуулажа хэлэнэ, юрын таабаринуудые миин хэлээд таалгана.

Энэ таабари-дуун соо эндэхи буряадуудай диалектдэ хабаатай, литературна хэлэнhээмнай илгаатай зүйлнүүдынь гэхэдэ гол түлэб иимэ: литературнаар: үгы гэхын орондо бүээ (бээ) гэнэ. Тиимэhээ хоришуулай хэлсэдэг «хайшагүйгөөр», «эсхэбэригүйгөөр» гэхэ мэтын орондо хайшабзээр, эсхэбэрибээр гэжэ хэлсэнэ. Литературна хэлэнэй **юм** гэhэн частицые үгүүлбэриин талаар бага зэргэ хубилгаад, ймэ гэнэ (бөтөhө ймэ—литературнаар: бүтэhэн юм). Мүн **з** абяанай орондо заримдаа **ж** үгүүлэгдэнэ (эжэн — литературнаар: эзэн).

Литературна хэлэнэй «тоншуул» гэжэ үгын орондо «шонтуул» гэнэ. Эндэ үгын абяанууд hуурияа hэлгэнхэй (тоншуул — шонтуул).

Баhал тэрэ нютагта бэшэгдэжэ абтаhан юрын нэгэ таабари харуулаябди.

Үнгээн голоор ябахадамни
Узүүрынь доошоо, узуурынь
өөдөө хараад байба.
(Саажа).

Эндэ саажа, гээшэ нютаг үгэ байна. Гэзэгээ тиигэжэ нэрлэнэ. Басагаяа эндэхин саашатай гэдэг. Энэнь гэзэгэтэй гэhэн удхатай. Дээрэ дурсагдаhан хоёр таабариие 1906 ондо түрэhэн онгой яhанай Ульяна Павловна **МАГЛЕЕВАhАА** 1962 оной намар бэшэжэ абаhан байнаб.

Баруун, зүүн болоод урда талын буряадуудай нютаг хэлэнүүд тухай бэшэхэдээ, нэгэ иимэ юумэ дурсангүй гарахын аргагүй байна. Бүхы буряад арадаймнай аман зохёолой эрхим дээжэ болоrшо «Абай Гэсэр», «Еренсей», «Аламжа мэргэн», «Жэбжээнэй Мэргэн» гэхэ мэтын олон тоото томо томо үльгэрнүүд буряад хэлэнэймнай угаа баян байhые үнэншэмэ тодоор мүн лэ гэршэлнэ.

«АБАЙ ГЭСЭР» ГЭЖЭ ҮЛЬГЭРhӨӨ

Энэ үльгэрые Үнгын уужам талын суута үльгэршэн Пёохон Петровhoo И. Н. Мадасон бэшэжэ абаhан, тиигээд тэрээниие хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор А. И. Уланов согсолон бэлдэжэ, 1960 ондо Улаан-Үдэдэ хэблүүлhэн юм. «Абай Гэсэр» coohoo хэдэн жэшээ абажа харуулая:

«Урай урай ябаба,
Урдани гэхэ уранда,
Уухи баян сагта,
Эрээн гэхэ энхэдэ,
Энхэ баян сагта,
Ажа болон түрэбэ —
Аалидажа hууба».

Эндэ хадаа «аали» гээшэнь «гэр байра», «аалидажа hууба» гээшэнь — «гэр байра барижа hууба» гэhэн удхатай,— **Ц. Б.**

«Баруулама дээдэ тэнгэри—
Аха дээжэ бариhан тэнгэри,
Хан Хирмос тэнгэри
Гурбан гагар хүбүүтэй».

Эндэ «гагар» гээшэнь «ехэ hайн, гаhар» гэhэн удхатай— **Ц. Б.**

«Ехэ хүбүүниинь,—
Сагаан Бүүргэй уулын
оройдо hуудалтай,
Харсага боро моритой,
Заса мэргэн хүбүүн.
Дунда хүбүүниинь —
Бүхэ Бэлигтэ.
Бага хүбүүниинь —
Хабата Хаhар хүбүүн».

(Энээниие «Абай Гэсэрэй» 16-дахи хуудаhанда уншагты).

АЛАЙР, ҮНГЫНХИНЭЙ ОНЬhОН ҮГЭНҮҮДhЭЭ

1. Тамхи татаhан табан наhа дутуу,
Арти ууhан арбан наhа дутуу.
2. Зуун скообо (литературнаар: солхооб) харамнанхаар,
Зуун нүхэртэй яба.
3. Гол голи нохойн дуун ондоо,
Газар дайдайн зан ондоо.
4. База хүүнэй байра нэгэн,
Балта hүхэйн дуу нэгэн.

АЛАЙР НЮТАГАЙ ТААБАРИНУУД

Бурхани басган
Бургаahaap наадаа.
(hорьмоhон).

Далаахани басган
Далан хэлааhан дэгэлтэй.
(Загаhан).

Намай эндэ гэжэ хэнш мэднэбээ,
Гансахан лама Дамсила мэднэ. (hараагана. Литературнаар: тибhэн).

Эрйэ дээрэ
Элеэ наадан,
Эгэш дүү хоёр
Зэргэлэн наадаа,
Утаhан бэhээ зандилан наадаа. (Гүлимэ).

Эдэ таабаринуудые 1928 оной Агафья Бадлаевна **ТАБХАНАЕВАhАА** бэшэжэ абаhан байнаб.

Цырендаша БУДАЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор.

(Үргэлжэлынь хожом гараха).

Шэнжэлэгшын тайлбари

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫН ЭРХЭ БАЙДАЛДА

Париж хотодо хэблэгдэдэг газетын бэшэhэнэй ёhoop дайнай hүүлшын жэлнүүдтэ СССР-эй ба США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо үнгэргэгдэhэн уулзалганууд хадаа хүндэ шэгнүүртэй боксернуудай дунда болодог тэмсэлые hануулдаг байгаа. Тэдэнэр бэе бэеэ нокдаунда оруулаашьегүй hаа, дэлхэйн олониитын урда очко олоор абаха гэжэ оролдодог бэлэй. Нүгөөдэ талынь дэмжэхээр бэшэ үүсхэлнүүд гаргагдаха, бэе бэедээ этигэхэгүй ябадалнууд, үзэл сурталай талаар ойлголсохогүй ушарнууд үзэгдэгшэ hэн.

Мэнэ hаяхан Вашингтондо М. С. Горбачевой Дж. Буштай үнгэргэhэн хөөрэлдөөнүүд, минии hанахада, эдэ бүхы муу талые дабажа шадаа гэхэ байнаб. Энэ удаа бэе бэеэ хүндэлдэг хүтэлбэрилэгшэд уулзаа гээд хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Уласхоорондын шахардуу байдалай hулараашье hаа, хоёр ехэ гүрэнэй хоорондохи харилсаануудай асуудалнууд баран шиидхэгдэшоо бэшэ ааб даа. Дээдэ тушаалтадай уулзалга хадаа ондо ондоо үзэл бодол баримталаашье hаа, хэрэгтэй сагтань бэе бэедээ буулта хэжэ, мүн, арсалдаата асуудалнуудаар сэхыень хөөрэлдэжэ шадаха хүтэлбэрилэгшэд сугларaa гэжэ гэршэлбэ.

Эндэ олохон асуудалнуудаар хэлсээнүүд баталагдаба. Иимэ уулзалгануудые саашадаа үнгэргэжэ байха гээд хэлсэгдэбэ.

Хэрбээ сэрэгэй-стратегическэ асуудалнуудые абажа харабал, эндэ гол шухалань гэхэдэ, химическэ буу зэбсэгые үгы болгохо ба гаргахаяа болихо гэhэн хэлсээн баталагдаhан, мүн добтолхы стратегическэ зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохо тухай баталагдаха хэлсээнэй гол асуудалнуудаар хамтын мэдүүлгэ хэгдэhэн байна. Гадна, нэгэдэмэл Германиин ерээдүйн статус, тус гүрэнэй Европодо болон дэлхэй дээрэ эзэлхэ hуури тухай хөөрэлдөөн болоо юм.

Нэгэдэмэл Германи хадаа НАТО-гай гэшүүн байха ёhотой, энэнь СССР-тэ аша туhатайшье байжа болохо, юуб гэхэдэ, иимэ хүсэтэй, ехэ гүрэниие Атлантическа нэгэдэлдэ оруулбал, тэрэнэй хиналта доро орохо ха юм. Харин нэгэдэмэл Германиие нейтральна ямаршье бүлэгтэ хабаададаггүй гүрэн болгожо болохогүй гээд баруун ороной түлөөлэгшэд hанамжална. Нэгэдэмэл Германиие НАТО-гай бүридэлдэ оруулжа болохогүй гээд совет хүтэлбэри тоолоно. Энэ асуудалаар Вашингтондо үнгэргэгдэhэн хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала өөhэд өөhэдынгөөл хараа шэглэлые баримталбад. Ойрын хэдэн hарын туршада хоёр ороной хоорондохи харилсаануудта эгээл хурса асуудалнуудай нэгэн гэхэдэ, нэгэдэмэл Германи тухай асуудал болохонь ха гээд шэнжэлэгшэд баhaaмжална.

Гадна уулзалгын үедэ «Литвагай асуудалшье» гараhан байна. США хадаа Литва, Латвиин ба Эстониин СССР-эй бүридэлдэ ороhониие хэзээдэшье мэдэрээгүй юм гээд Буш, мүн конгрессэй зарим ажал ябуулагшад тоолоно. Энэ асуудалаар СССР-эй ба Прибалтикын республикануудай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ ёhотой гээд тэдэнэр мэдүүлнэ. Энэ хадаа манай гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарhан ушар болоно гээд Холбоото Штадуудта ойлгонол ёhотой. Гэбэшье американ талынхид бусад гүрэнүүдэй хоорондохи хэрэгүүдтэ моральна талаар зүб, буруунь шиидхэжэ байха үүргэеэ алдахагүй гэhэн hэдэлгэ хэнэ бшуу. «Литвагай асуудалай» шиидхэгдээгүй сагта Советскэ Союзтай худалдаа наймаанай талаар хэлсээнүүдые баталхагүй гэhэн хараа шэглэлшье баримталагшад бии юм. Гэбэшье США-гай президент худалдаа наймаа үргэдхэхэ тушаа хэлсээнүүдые баталhан байна. Энэнь яhала зоримгой алхам болоно бшуу. Тиин американ-совет харилсаануудые хүгжөөлгэ хадаа хоёр талын түйлалта болоно, тиимэhээ элдэб шалтагаанаар таhалдуулжа болохогүй юм гээд энэ алхам гэршэлбэ ха юм.

ВАСИЛИЙ ГОЛОВНИН.
(ТАСС).

КОНФЕРЕНЦИИН ХОЁРДОХИ ЗҮБЛӨӨН

КОПЕНГАГЕН. Европодо аюулгүй байдал хангаха, харилсаа холбоо тогтоохо зүблөөнэй хүнэй эрхэнүүдые хаража үзэхэ талаар конференциин хоёрдохи зүблөөн Даниин ниислэл хотын «Белла-Сентрет» гэжэ выставкын айхабтар ехэ комплекс соо болоно. Энэ зүблөөнэй хүдэлмэриие бэшэхын, харуулхын тула олон оронуудай 500 шахуу журналистнууд сугларaa. Ниитэ Европын зүблөөндэ хабаададаг гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Венэдэхи уулзалгын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, тэрэ үнгэргэгдэнэ. Жэл урда тээ Парижда эхилhэн хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ. Конференциин түгэсхэхы шата ерэхэ жэлэй намар Москвада зарлагдаха юм.

Европын оронуудта, США-да ба Канадада хүнэй эрхэнүүдые сахиха асуудалнууд Копенгагенай хуралдаанай гол анхаралда табигдана. Тэрээндэ хабаадагшад ниитэ Европын зүблөөнэй үндэhөөр абаhан уялгануудаа гүрэнүүдэй ямараар бэелүүлжэ байлгын дүнгүүдые сэгсолхо, гуманитарна асуудалнуудаар харилсаа холбооной ямар аша үрэ ехэтэй байhые сэгнэхэ, гуманитарна харилсааe гүнзэгырүүлгын шэнэ шэглэлнүүдые хараалха байна Европын аюулгүй байдалай харилсаа холбооной талаар зүблөөндэ хабаададаг 35 гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд зүблөөе нээлгэдэ хабаадаха юм.

Зүблөөнэй түрүүшын үдэр СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Бейкертэй уулзажа хөөрэлдөө.

Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министр Уффе Эллеман-Енсен заседаниие нээхэдээ, тусхайлбал, Европодо болоhо байhан асари ехэ хубилалтанууд энэ түбиин гүрэнүүдэй хоорондо аюулгүи байдалые бэхижүүлхэ, харилсаа холбооe үргэдхэхэ уялгатай гэжэ тэмдэглэбэ. Ниитэ Европын гүрэнүүдэй дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгые байгша оной hүүл багта үнгэргэлгэдэ бэлдэхэ комитедые байгуулха тухай асуудалай хуралдаанай зүблэхэ зүйлдэ табигдаhаниинь ехэ удха шанартай гэжэ тэрэ хэлээ. Европын 35 ороной, США-гай болон Канадын гүрэнүүдэй правительствануудай толгойлогшонорой иимэ уулзалга Европо түбидэ аюулгүй байдалые, харилсаа холбооe хүгжөөхэ замда түрүүшын шухала шата болохо байна гэжэ онсолон зааба.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзиин хэлэhэн үгые заседанида хабаадагшад ехэ hонирхолтойгоор угтаа.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГООР

Хэдэхэн жэлэй урда Тулдуунай клуб, сэхыень хэлэхэдэ, эзэгүй байһан юм. Саарһан дээрэ энэ клубнай «соёлой байшан» гэжэ бэшэгдэдэг. Тэзд 60-аад онуудаар баригдаһан хуушан гэрые иимэ үндэр нэрээр нэрлэмээр бэшэ һэн. Аймагай соёлой эмхи зургаанашье, шадалгүйхэн сомоной Соведшье, Тулдуунай совхозшье — бултадаа: — Минии, бэшэ! Манай бэшэ! — гэлдэдэг һэн. Бэе дээрээ даажа абаад, үлүү ажалтай болохоёо айдаг байгаа бэшэ аал даа. Зунай уһа бороодо дуһаалха, үбэлэй хүйтэндэ час хахадай туршада кинофильм хаража һуухын аргагүй, хаясаанай байһан клуб мүнөө тад ондоо болошонхой, ёһотой соёлой байшан гэхээр хүн зоноо урина.

Үбэр талын үүдэнэй һарабша зүүн зүгэй маягаар матарһан оройтой, дээрэнь долгитоһон шэлээр хэһэн зурагар лаампа һүниндөө галаар яларан байдаг болоо. Хүн бүхэнэй нюдэндэ хашартай болоһон харша хоройшье ондоогоор хэгдэнхэй — һэеы гэрэй дотор шэнги, баханануудынь тааруу зохид оройбшотойнууд. Гэрэй оройдо гурбан тээшэнь гал сасажа байһан луунууд түбхинэшэнхэй. Оройнь гурбан тээшээ һалаһахагүйн тула гэхээр, тэдэ һүүлнүүдээрээ эрмэгһээ шагтагалдаһанхайнууд. Эдэ бүгэдэдэ мүнгэ һомолһон совхоз эзэн болобо гээшэ ааб даа. Үүдэ нээжэ ороходомнай, уярма гоёор шэмэглэгдэнхэй, үһэдэ хүхэ шэрээр ялараһан зураг — Персиин хибэс няаһан мэтэ. Тайзан ба ханын дунда хаягаар буряад зохидхон угалзанууд. Тиигээд голлоһон зүйл гэхэдэ, модоор тобойсо хэһэн арбан хоёр жэл нэрлүүлһэн амитадай дүрсэнүүд гурбан х а н а а р үлгөөтэй — клубыемнай музейн тэмдэгтэй болгоно. Клубаймнай тайзан багахан, тулюур һааб даа. Хотоһоо ерэһэн артистнууд ехэл ядалдадаг, бүри һонирхолтой номернуудаа дутуу харуулдаг байһан юм. Мүнөө тиигэхэез болёо ёһотой. Тайзанаа урагшань түхэреэлэн татажа, хоёр дахин гэхээр уужам болгоод, доогуурнь ониб-аниб ялаганаха лаампануудые хээд, эржэгэр шэлээр бүглэжэрхиһэн юм.

Фойе соо бүришье гоё болоо. Зарим зон фойемнай залһаа зохид болоо гэлдэхэ юм. Фойе соо хоёр таладанъ угалзатуулан хэһэн толи гэрэлнүүд, газаа үүдэн дээрэнь — час, харин зал орохо үүдэ тойрон, Буряадаймнай суута артистнарай дүрэ зурагууд һонирхолтойгоор шэмэглэгдэнхэй. Эдэ бүгэдэ хуу угалзануудаар гоёогдонхой.

Тулдуунай урашуул сула иимэ ажал хэжэ байгаа бэшэ хэдаа заримандаа удаан тоосолдошохо, бултадаа карандаш бараад, өөр өөрынгөө һаналые зуража, эскиз хэжэ эхилхэ юм. Тэзд энэнь бүри һайн ха юм — тоосолдохо бүринь хэһэн зүйлнүүдынь улам гоё болоно хэбэртэй. Тиигэбэшье, АТС-эй хүдэлмэришэн Ошор Петрович Жамьяновай толгой соо элдэб һонин һонирхолтой бодолнууд ехэ олон байгаа. Байд гээд лэ, шэнэ эскизүүдые харуулаад, бэшэнээ хүлгөөхэ юм. Харин нягта Ошор яарахаяа һанаһан заримандаа: — «Манай н э р э ха юм, үхибүүднай манай эсэгэ хээ гэжэ омогорхохол», — гэжэ нүхэдөө номгоруулха. Харин бүхы зайн галай оньһо киномеханик Баатар Рыгзечов зохёогоо. Хүнгэн шуран, урагшаа һанаатай, уран гартай зурагай багша Баяр Доржиевай габьяа баһал ехэ. Яаруу сагай болоходо Баяр ехэл бэрхэ һэн. Шэмэглэхэ ба заһабарилха ажал гол түлэб үдэшэндөө, һүниндөө хэгдэдэг байгаа. Юундэб гэхэдэ, эдэ хүбүүд өөрын ажалтайнууд, бултадаа нэгэ доро амаралтада гараха бэшэ. Сула һүниин 2—3 час болотор хүдэлһэн юм.

— Буряадай ёһо гуримаар шэмэглэгдэһэн клуб хомор ёһотой, мүнөө кинофильм харахаяа зон олосроо ябана, — гэжэ клубай эзэн Пуржима Добчиновна Рыгзенова хөөрэнэ.

Иимэ клуб соо һуухада, зохид, ёһотойгоор амарнабди, гээд, хүн зон хэлсэдэг болоо.

Ц. БАДМАЕВ,

Яруунa,
Тулдуун һуурин.

ТУВЫН АЖАЛШАДТАЙ УУЛЗАЛГА

Байгша оной июниинь 9-дэ Буряадай АССР-эй литература, искусствын үдэрнүүд Тувын АССР-тэ эхилбэ. Арбан үдэрэй туршада үргэлжэлхэ уулзалгада республикын Уран зохёолшодой, Композиторнуудай холбоонуудай, Ахын, Түнхэнэй районуудай уран һайханай коллективүүд хабаадалсана.

Эдэ бүгэдэһөө гадна «Буряад орон — кинодо» гэһэн харалга болохоор хараалагданхай. Манай республикада зорюулагдаһан фильмүүдэй дунда «Адуушанай дуун», «Алтан гэр», «Ургын һалбаржа байха үедэ», «Арсын агтай хангал» болон бусад гоё һайхан кинокартинанууд, баримтата фильмүүд бии.

Манай республикын искусство, литературын бэлигтэй артистнууд, композиторнууд, уран зохёолшод Тувын ажалшадтай дүтөөр танилсажа, өөһэд өөһэдынгөө дуу, хүгжэм зэдэлүүлэн, баясуулжа ерэхэнь дамжаггүй.

Н. БУДАЕВА.

Залуушуулда техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай һурагшад гансашье һураад, үйлэдбэриин практика гараад ябадаггүй, училищи соогоо үнгэргэгдэжэ, эмхидхэгдэжэ байдаг хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тиигэжэ эдэнэрэй эдэбхи, үүсхэлээр уран һайханай бүлэгүүд байгуулагданхай юм. Тэдэнэр хотын предприяти, эмхи зургаануудта ошожо, концерт наада дэлгэнэ. Энээнһээ гадна эдэнэр училищи соогоо эмхидхэгдэһэн кружогуудай хүдэлмэридэ хабаадажа, элдэб олон зүйлнүүдые дархалдаг, оёдог гээшэ. Харин хатарай кружогойхид барабан болон бусад инструментнүүд дээрэ наадажа һурадаг болонхой.

Манай энэ зураг дээрэ гренадернуудай хубсаһа үмдэһэн басагад, хүбүүд һайндэрэй жагсаал-парадта ябана.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

ЗЭДЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

ҺУУРИНАЙ ҺАЙНДЭР ОЙРТОНО

Доодо-Бургалтайн хүн зон түрэл һууринайнгаа һайндэрые июнь һарын һүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ үнгэргэдэг заншалтай болонхой. Энэ үдэртэ зорюулжа, элдэбын конкурснууд үнгэргэгдэдэг юм. Үйлсэнүүдэй д у н д а х и спортын мүрысөөндэ Яковлевай нэрэмжэтэ үйлсэдэ ажаһуугшад яаха аргагүй булюу байжа, энэ жэлдэ түрүүшын һуурида гараба.

Һайндэртэ зорюулжа, үйлсэнүүд болбосон түхэлтэй болгогдоно. Хүнүүд гэрнүүдээ, пэлисаднигуудаа, бартаануудаа шэнэлнэ, шэрдэнэ, сагаадана. Богонёор хэлэхэдэ, һуурин тосхон бүхыдөө ариг сэбэр, гоёл болоожо байнхай. Тосхоной ажалшад һайндэртөө бүхы дүнгүүдээ согсолжо, ямар үйлсэ хэдыдэхи һуурида гарааб, хэнэй гэр ба оршон тойронхинь бултанһаа үзэмжэтэй болгогдооб гэжэ элирүүлдэг юм. Мүн лэ энэ үдэр найр наадан, выставкэ, яармаг үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Районой һургуулинуудай ахамад классуудай һурагшад, Черемушки гэжэ газарта сэрэгэй бэлэдхэлэй һорилго жэл бүри гарадаг юм. Һаяхана һургуулиин үхибүүд Афганистанда дайлалдаһан сэрэгшэд-интернационалистнуудтай уулзажа, һонирхолтой хөөрэлдөөн болобо. Дайнда ябаһан сэрэгшэд тэрэ дайн, тэндэ унаһан нүхэд тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ. Удаань үхибүүдэй олон тоото асуудалнуудта харюусаа һэн.

Уулзалгын түгэсхэлдэ соёлой хүдэлмэрилэгшэд концерт наада харуулһан байна. Сугларагшад Н. Арьяновай, В. Ринчиновэй бэлиг шадабари илангаяа сэгнээ. Сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй багша В. Тулаев мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Энэ уулзалгые ВЛКСМ-эй райкомой ба районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэбэ.

В. ДАМПИЛОВ.

ҮХИБҮҮДЫЕ ХҮЛЕЭНЭ

Дэдэ-Мангиртын дунда һургуулиин үхибүүд зунайнгаа амаралтын үедэ Хёлгын совхоздо хүдэлдэг юм. Аршаан гэжэ газарта тус ажахы ажалай ба амаралтын лагерь барижа, үхибүүдтэ үгэһэн юм. Дунда һургуулиин багша В. Баженов лагериин хүтэлбэрилэгшөөр томилогдонхой. Зундаа лагерь гурбан сезон соо хүдэлхэ юм. 60-аад үхибүүд энэ хугасаа соо сэбэр агаарта амарха, совхоздо хүдэлхэнь гээшэ. Тэдэнэр нэгэ отара хурьгадые харууһалха байна.

Мүн «Дружба» колхоз һургуулиин үхибүүдтэ баһал тиимэ лагерь хэдэн жэлэй урда тээ барижа үгөө һэн. Эчэ лагерьта үхибүүд мүн лэ 1200 толгой хурьгадые харууһалжа, тобир тарганаар, бүтэн бүринөөр тушааха хүсэлэнтэй. Харин нүгөө заримашуулынь тумһэтэ ургамалнуудые ургуулха хүдэлмэри даажа абаба.

Ажахын лагерь таатай зохид Хёлго голой үзэсхэлэн һайхан эрьедэ б а р и г д а һ а н гээшэ. Зундаа үхибүүд эндэ загаһа баридаг, тамаржа һурадаг, спортын мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ, хүсэ тамир оронхойнууд, ехэнүүдшье болонхойнууд, гэр гэртээ тарадаг байна.

Н. ЧИМИТОВА.

ЭДЭБХИТЭД УРМАШУУЛАГДАБА

Буряадай АССР-эй дайнай, ажалай ветерануудай соведэй президиум болон Буркоопсоюзай правлени үнгэрэгшэ жэлдэ республикын дайнай ветерануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн согсолбо.

Районуудай дайнай ветерануудай соведэй гэшүүд нютаг нуганууудайнгаа айлнуудай үмсын мал олошоруулха хэрэгтэ һаналаа хандуулдаг болоһониие нэн түрүүлэн тэмдэглэе. Тиин эдэнэр намарай һаранудта айлнуудаар ябажа, Буркоопсоюзай магазинуудта үлүү мелаа тушаахыень дурадхадаг байгаа.

Зэдын районой эд хэрэглэгшэдэй кооперации үнгэрһэн жэлдэ айлнуудһаа һү, мяха худалдан абажа, ажалшадта наймаалха талаар хараалһан түсэбөө дүүргэһэн юм. Эндэ тус районой Оёор нютагай ажалай ветерануудД-С. Т. Бадмаева, С. М. Бадмаева, Дэрэстэйн—Ц.-Д. Б. Жигмитдоржиева, Мухар-Шэбэрэй районой Түгнэ нютагай Ф. И. Трофимов болон бусад үнгэрһэн жэлэй туршада 3,5 мянган түхэригэй продукци суглуулһан байба.

Нютаг нуганууддайнгаа үрхэтэ айлнуудаар ябажа, мал ажалай продукци суглуулдаг эдэ эдэбхитэд республикын дайнай, ажалай ветерануудай соведэй президиумэй, Буркоопсоюзай правлениин шиидхэбэреэр тус тустаа телевизорээр шагнагдаба.

А. АЛЕКСЕЕВ.

СПОРТЫН ЗАЛ, СТАДИОНУУДААР

Республикын ипподром дээрэ мүнөөдэр 12 часһаа хагарша хүлэгүүдэй ээлжээтэ урилдаан үнгэргэгдэхэ юм. Мүн эндэ үхибүүд 10 часһаа тэргэдэ һуужа сэнгэхэ, мориной хатарые туршаха болоно. Эндэ тотализатор наадагдаха, унда харяаха зүйлнүүд элбэг байхаар хараалагдана.

Алба хэдэг нохойнуудай дунда олон зүйлөөр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэхэ болоно. Мүрысөөнэй забһарта нохойнууд урилдаха, лоторей наадагдаха юм.

«Спартагай» стадион дээрэ футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадануд үргэлжэлүүлэгдэбэ. Мүнөөдэр эндэ «Ротор» — «Вагонник», «Забайкалец» — «Металлург» командануд наадана.

Аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд холо, ойрын һонирхолтой аяншалгануудые дурадхана. Жэшээнь, манайда айлшаар ерэһэн Чебоксарай, Тулын, Благовещенскын бүлэг аяншалагшад амаралтын үдэр этнографическа музейн комплекстой, Улаан-Үдэ хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсаха юм. Мүн эдэнэр түүхэ домогоор баян Ивалгын хаданудта хүрэхэ, дасан орожо хараха болоно. Энэ аяншалгада ЛВРЗ-гэй, Кировэй нэрэмжэтэ заводой бүлэг хүдэлмэришэд, багшанарай институдэй студентнэр хабаадаха юм.

Мүнөөдэрһөө профсоюзуудай аяншалгын соведэй мэдэлэй «Котокель», «Максимиха», Танхой тосхон шадер шэнээр нээгдэһэн «Байкальская» гэжэ баазанууд байгша оной зунай хаһые нээбэ.

Москваһаа Владивосток хүрэтэр ябагаар аяншалгада гараһан СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд үглөөдэр манай Улаан-Үдэ хото хүрэжэ ерэхээр хүлеэгдэнэ. Холын энэ аяншалгада оронноймнай мэдээжэ 18 спортсмен хабаадалсана. Уулзалга Соведүүдэй талмай дээрэ 19 часта эхилхэ юм.

«Спортлотогой» тиражай дүнгүүд

1990 оной июниин 3-да үнгэргэгдэһэн «Спортлотогой» 22-дохи тиражай дүнгүүдые «Союзспортлото» нэгэдэл согсолбо.

«45-һаа 6-ень тааха спортлото»: 1.432.777 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (86 карточка) таагшад — 499 түхэриг, дүрбэн номер (2.258 карточка) таа-һан хүнүүд — 28 түхэриг, гурбан номер (37.525 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 15.046.209 билет ороо. Табан номер (43 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (6.239 карточка) таагшад — 126 түхэриг, гурбан номер (173.339 карточка) тааһан хүнүүд 6 түхэриг абаха.

22-дохи тиражай биледүүдээр, 13-дахиһаа 22-дохи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд июниин 23-һаа 1990 оной июлиин 23 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

ИЮНИИН 11-һээ 16 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 12-дохи, 13-дахи сери. 11.20—Футбол. Дэлхэйн чемпионат. Бразилиин ба Швециин суглуулагдамал командануд. 12.20—«Очевидное-невероятное» гэһэн дамжуулга. 13.20—Время. 18.00—Футбол. Дэлхэйн чемпионат. Бразилиин ба Швециин суглуулагдамал командануд. 20.15—Бидэ ба экономико. 21.00—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 14-дэхи, 15-дахи сери. 23.00—Время. 23.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 23.35—Джаз хүгжэм. 00.25—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Футбол. Дэлхэйн чемпионат. США-гай ба Чехословакиин суглуулагдамал командануд. 10.15—Футбол. Дэлхэйн чемпионат. Югославиин ба ФРГ-гэй суглуулагдамал командануд. 11.15—«Зеленый патруль» — үхибүүдтэ фильм. 12.30—Кусководо ород хүгжэмэй телефестиваль. УЛААН-ҮДЭ. ... —Композитор ... жигеевэй зохёолы ... —«Халаан»—жүрйл ... даар). 19.55—Байгал ... «Ая-ганга»—альманах ... даар). 19.35—«Танай ... дээрэ». 20.30—ВСГИ ... туриентнүүдэ сон... МОСКВА. 20.45 ... нойрсогты, багашууд ... Теннисээр. Францын ... чемпионат. 23.00 ... 23.45—Футбол. Дэлхэйн чемпионат. Коста-Рикын ... ландиин суглуулагдамал ... командануд.

ВТОРНИК, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 14-дэхи, 15-дахи сери. 11.30—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Ирландиин ба Англиин суглуулагдамал командануд. 12.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.30—Время. 14.10—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 17.30—Время. 18.00—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Англиин ба Ирландиин суглуулагдамал командануд. 20.15—«Фиеста Филиппина» ансамблиин концерт. 20.45—Харгын аюулгүй байдалые сахиха талаар телерадиопрограммануудай бүхэсоюзна I конкурсын шанда хүртэһэн дамжуулга. 21.15—Хүгжэмшэд хүгжэм тухай. 22.00—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 16-дахи сери. 23.00—Время. 23.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.40—Надежда Чепрага дуулаха. 00.05—Литературна уран һайханай «Үгэ» программа. 02.05—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Коста-Рикын ба Шотландиин суглуулагдамал командануд. 10.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Англиин ба Ирландиин суглуулагдамал командануд. 11.30—Ритмическэ гимнастика. 12.00—«Расмус - бродяга» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 13.05—Кусководохи ород хүгжэмэй телефестиваль. 13.40—«Государственная граница»—телефильм. 5-дахи фильм—«Год 41-й», 1-дэхи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.05—Киноочерк. 17.15—Шэнэ һонин ... даар). 17.35—«Горный ... —баримтата фильм ... Байгал. 19.25—«Бел... истории?»—баримтата ... 20.05—Байгалай үмэн... дээрэ. 20.45—Индус... техникумдэ орогшод ... хол. МОСКВА. 21.00— ... нойрсогты, багашууд ... Мэдээсэлэй программа ... —Футболоор дэлхэйн ... нат. Бельгиин ба Уруг... суглуулагдамал ком... 02.00—Мэдээсэлэй про... үргэлжэлэл.

СРЕДА, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Жэлэй дүрбэн саг. Июнь. 10.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 16-дахи сери. 11.30—«За чертой прибоя»—баримтата фильм. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—Время. 17.30—Время. 18.00—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.00—Залуушуулай хоорнуудай концерт. 19.45—Радио ба тележурналист Юрий Фокиной зохёохы ажал ябуулга тухай очерк. 20.20—Удмуртын АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 21.00—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 17-дохи, 18-дахи сери. 23.00—Время. 23.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 23.35—Россин партийна конференциие угтуулан. 01.05—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Бельгиин ба Урда Корейн суглуулагдамал командануд. 10.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Голландиин ба Египедэй суглуулагдамал командануд. 11.15—Мультфильм. 11.25—«Расмус-Бродяга» — үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 12.40—Кусководохи ород хүгжэмэй телефестиваль. 13.25—«Государственная граница»—телефильм. 5-дахи фильм. «Год 41-й». 2-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—Киноочерк. 17.50—Улаан-Үдын хореографическа училищи дүүргэгшэдэй ойн баярай концерт. 19.10—Байгал ... —ЛВРЗ-гэй Соёлой б... кын байшангай хүгж... дуулаха. 20.05—Дурэ ... далгын барилдаагаар ... 46-дахи чемпионадта ... Хүдөө ажахын институ... туриентнүүдтэ соносх... СКВА. 21.00—«Амгалан ... согты, багашууд!» 21.1... дээсэлэй программа. ... Футболоор дэлхэйн ... нат. Уругвайн ба Испа... суглуулагдамал команд... 02.00—Мэдээсэлэй про... мын үргэлжэлэл.

ЧЕТВЕРГ, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 17-дохи, 18-дахи сери. 11.30—Николай Рерихэй нүхэр, уран зохёолшо А. Хейдогой хуби заяан тухай. 12.00—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Аргентинын ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. 13.00—Хүгжэмтэ дамжуулга. 13.20—Мультфильмнүүд. 13.30—Время. 14.10—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 17.30—Время. 18.00—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Аргентинын ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. 20.15—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 21.00—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 19-дэхи, 20-дохи сери. 23.00—Время. 23.30—Москвада биллиардын гурбан үдэр. 00.30—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Уругвайн ба Испаниин суглуулагдамал командануд. 10.15—«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 10.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Аргентинын ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. 12.00—«Капитан Сорви-голова» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 13.05—Баримтата фильм. 13.25—Кусководохи ород дуунай телефестиваль. 13.50—«Государственная граница»—телефильм. 6-дахи фильм. «За порогом Победы». 1-дэхи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—«Песни земли и моря»—баримтата ... 18.00—«Пароль не нужен»— ... уран һайханай фильм ... сери. 19.05—Байгал. 19... левизор харагшадай ... дээр концерт. 20.00— ... орон». 20.45—ВСТИ-гэй ... риентнүүдтэ соносх... МОСКВА. 21.00—«А... нойрсогты, багашууд!» 2... Мэдээсэлэй программа. 21... Футболоор дэлхэйн ... нат. Камерунай ба Румы... суглуулагдамал команд... 02.00—Мэдээсэлэй про... мын үргэлжэлэл.

ПЯТНИЦА, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 19-дэхи, 20-дохи сери. 11.30—Москвада биллиардын гурбан үдэр. 12.30—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Камерунай ба Румыниин суглуулагдамал командануд. 13.30—Время (14.10 хүрэтэр). 17.30—Время. 18.00—Баримтата фильм. 18.20—Хүгжэмтэ жэсэ. 19.10—«Путь к последнему приюту» — баримтата фильм. 19.45—Объектив. 20.20—Поэзи хүгжэмдэ. 20.40—Мультфильм. 20.50—Дэбжэлтэ, мэдээсэл, соносхол. 21.20—Хүгжэмшэдэй ба гүйсэдхэгшэдэй П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын IX конкурс баярай оршон байдалда нээгдэхэ. 23.00—Время. 23.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 23.35—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.45—Брейн ринг. «Хаана, хэзээ, юун болооб?» 00.25—Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.55—Хэрээ бодол. 02.25—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Капитан Сорви-голова» — үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 10.20—Ород хатар. 11.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Югославиин ба Колумбиин суглуулагдамал командануд. 12.15—Эхилжэ байгаа спортсменүүдтэ чемпионуудэй заабаринууд. 13.00—Кусководохи ород хүгжэмэй телефестиваль. 13.30—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Италиин ба США-гай суглуулагдамал командануд. 14.30—«Государственная граница» — телефильм. 6-дахи фильм — «За порогом Победы». 2-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17... Киноочерк. 17.40—«Пароль не нужен»— уран һайханай ф... 2-дохи сери. 19.05—Э... хэ байгты. 19.25—Х... ажалшадта концерт (... даар). 19.50—Буряад ... һонинууд. 20.50—С... нууд. МОСКВА. 21.15— ... лан нойрсогты, ба... 21.20—Мэдээсэлэй про... 23.45 — Футболоор ... чемпионат. Австриин ба ... хословакиин суглуу... командануд. 02.00—М... лэй программын үргэ...

СУББОТО, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Манай саад». 10.05—«Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 11.05—Исландиин университедэй хоорой концерт. 11.25—Эрхүүгэй уран зохёолшод. 12.00—Худалдаа наймаанай һонин. 12.30—1937-38 онуудта хардалга мүрдэлгэдэ ороһон итальян бүлэнүүдэй хуби заяан тухай. 13.15—«Был месяц май»—уран һайханай фильм. 15.05—«Спектр». 15.35—Ан амитадай аймагта. 16.40—«Москва — Ленинград — Кемерово-гэһэн теле-хүүргэ. 17.40—«Предательница»— уран һайханай фильм. 19.20—Фотоконкурс. 19.25—«Паломники» — баримтата фильм. 19.55—Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.40—Мультфильм. 21.00—«Дуулаябди, нүхэдүүд» 23.00—Время. 23.30—«Гэр бүлын телевикторина. 00.35—Мүнөөдэрэй Польшын шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай. 02.05—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Жизнь прекрасна»—уран һайханай фильм. 11.00—Мультфильм. 11.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Австриин ба Чехословакиин командануд. 12.15 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. ФРГ-гэй ба Араб Нэгэдэмэл Эмирадуудай суглуулагдамал командануд. 14.45—Хүгжэмтэ видеоканал. УЛААН-ҮДЭ. 16.45—«Зүүн Сибирь» — киножурнал. 16.55—Дурэ буляалдаан ... рилдаагаар СССР-эй ... чемпионадһаа репортаж ... СКВА. 21.00—«Амгалан ... согты, багашууд!» 21.15— ... дээсэлэй программа. 23... Футболоор дэлхэйн чемп... Бразилиин ба Коста-Рикын ... луулагдамал команд... 02.00—Мэдээсэлэй прог... мын үргэлжэлэл. һуул... «Гибель 31-го отдела»— ... һайханай фильм. 1-дэхи, 2-... хи сери.

СОНОСХОЛ

Аралжаа наймаанай «Азиатский» банкын «Забайкальский» филиал май һарада эмхидхэгдээ һэн. Буряадай республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ ба социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэрэ туһалха уялгатай. Зүүн Сибириин томо предприятинууд «Азиатский» банкын акционернүүд болоно. Сүлөө мүнгэтэй һаа, таанадшье тус банкын акционер болоожо, жэл бүри хуби мүнгэ абажа, банкые хүтэлбэрилгэдэ хабаадажа, хүнгэлэлтэтэй гуримаар урьһаламжа абаха эргэтэйт.

«Забайкальский» филиал иимэ ажал ябуулга эрхилнэ:

филиалда нээгдэһэн тоосоогоор операционно хангалга бэелүүлнэ;

гүрэнэй, кооперативна, ниитын эмхи зургаануудта болон предприятинуудта урьһаламжануудые үгэнэ;

өөрынгөө мүнгэн зөөреэр предприятинуудай болон эмхи зургаануудай ажахын ажал ябуулгада хабаадана;

хамтын предприятинуудые байгуулгада өөрынгөө мүнгэн зөөри оруулна;

зуүршалха талаар хангалга үзүүлнэ;

үритэйшүүлдэ эрилтэ табиха эрхэ предприятинууд ба эмхи зургаануудһаа абана (факторинг);

предприятинуудай гол хэрэгсэлнүүд болон бусад зөөри арендын гуримаар абажа дамжуулна (лизинг);

капитальна һомололго хэнэ;

оруулһан мүнгэнэйнь хэмжээнэй 5 процентые жэл бүри түлэхөөр хүн зонһоо мүнгэ абана.

Мүнгэн зөөри ашаг үрэтэйгөөр һомолхо газарые Банкын филиал өөрөө тодорхойлдог. Мүнөө үедэ Буряадай республикын промышленна ба барилгын хэдэ хэдэн томо предприятинууд тус филиалаар хангагдажа эхилээ.

2-16-61 телефоноор хонходожо, хэрэгтэй мэдээсэл абажа болохо.

МАНАЙ АДРЕС: 670034, г. Улан-Удэ, ул. Хахалова, 10.

«ПРАВДА БУРЯТИИ»

Мүнөөдэрэй номерто

ТАСС-ай парламентска корреспондентнүүдэй СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессиин болон РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын ээлжээтэ заседанинууд дээрэһээ бэшэгдэһэн тэмдэглэлнүүд газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ ниитэлэгдэбэ.

«КПСС-эй XXVIII съездын делегадта үгэ үгтэнэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро манай республикаһаа съездын делегадууд Нуртынов Прокосов хоёртой үнгэргэгдэһэн интервью «Сагай эрилтын ёһоор эмхидхэхэ» гэһэн гаршагтайгаар үгтэбэ.

Мүнөөдэр — Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр. Номерой нэгэдэхи хуудаһанда республикын хүнгэн промышленностиин хүдэлмэришэдэй ажал, хэрэгүүдтэ зорюулагдаһан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари барлагдаба. Энэ һалбариин түрүү хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдтэ хүндэтэ нэрэ зэргэ... гохо, ажалдаа үндэр ... түйлаһан түрүүшүүлые ... дай АССР-эй Верховно ... дэй Хүндэлэлэй гра... даар шагнаха тухай ... уншагшадай анхарал...

Буряадай АССР-... лиин габьяата баг... евэй «Партиин пол... доор ойлгуулха» г... тай статья номеро... хи хуудаһанай н... тунхаглагдаба. Хүб... нэдхэлгын үедэ б... гаа үйлэ хэрэгүүд... бэшэһэн зохёолну... хомор байһан туха... статья соогоо уд... рэнэ.

«Зохёохы зам ... дээрэ» гэжэ гарша... невскиин статья н... бадахи хуудаһанда... Республикын мэд... зохёолшодой нэг... Захаровагай зохёо... хэй автор энэ ст... тодоор хөөрэнэ.

Редакторай орлогшо
П. Н. НИМАЕВ.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Гастроли Красноярского театра муз. комедии. «Сказка о Буратино и коварной Бабе-Яге» — в 10, 12, «Этот слабый нежный пол»— в 19.

«Дружба»
«Несуразные каникулы»— в 10, «Черная роза — эмблема печали, красная роза — эмблема любви» (2 с.)— в 12, 15, 18-10, 20-50.

«Прогресс»
Красный зал —«Авария»— дочь мента»— в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, «Замужем за мафией»— в 21-30, 23-30.
Зеленый зал —«Имя розы» (2 с.)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-40, «Замужем за мафией»—в 23.

«Родина»
Мультфильмы — в 10, 16-40, «В городе Сочи темные ночи» (2 с.)— в 11-20 14, 18-10, 20-50.

«Октябрь»
«Да здравствует Сервац!»— в 10, «Авария»— дочь мента»— в 10, 12, 14, 16, 18, 20, 21-50.

«Восток»
«Новые похождения кота в сапогах»— в 15-30, ... синед»— в 17, 19, ...

«Байкал»
«Кавказская пленница, или новые приключения ...» ... 16-30, «Родной ре...» — в 18-30, 21.

«Аршан»
«Эгрета из слоно...» в 17, «Говори с...» 21.

«Зелёный»
«Встреча» (2 с.)— ...

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-63-86; 2-64-36; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63. информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР Директор 2-40-45. Н-00395. Заказ № 133.